

ШӘКӘРІМ ШАҢҒЫРАҒЫ

Арнайы басылым: Инженерлік-технологиялық факультетіне 60 жыл
Диссертациялық кеңеске 30 жыл

2023 жыл
№3 (151) мамыр

ҚҰРМЕТТІ СЕМЕЙЛІКТЕР!

үлкен серпін бергені анық.

Осы жылдар ішінде университет заман ағымына қарай қарқынды түрде дамып келе жатқан ірі оқу ордасына, Шығыс Қазақстан, Абай өңірінің өнеркәсібі, бизнесі мен экономикасының барлық саласы үшін кәсіби кадрлардың басты «ұстаханасына» айналғанын мақтанышпен атап өткеніміз жөн.

Бүгінде Инженерлік-технологиялық факультеті білім беру шекарасынан әлдеқашан асып, өзін ресурс орталықтары мен зертханаларының дамыған құрылымы, материалдар био-нанотехнологиясы, тамақ өндірісінің машиналары мен аппараттары, ет және сүт өнімдерінің технологиясы, азық-түлік өнеркәсібінің экономикасы және оны ұйымдастыру салаларындағы әзірлемелерімен, сондай-ақ білікті профессорлық-оқытушылық құрамы бар беделді зерттеу орталығы ретінде танымал.

Факультеттің 60 жылдық мерейтойы ғалымдар мен оқытушылардың бірнеше буынының «Ғылыми мек-

теп» құруының берік дәстүрін айқындайды. Факультетте оқу үрдісіне озық білім беру және бизнес-технологиялар енгізілуде, сонымен қатар ең жоғары халықаралық талаптар мен стандарттарға сай болуға ұмтылуда, бұл – ұжымның ұйымшылдығы мен ауызбіршілігінің айқын көрінісі.

Бүгінгі таңда факультеттің мыңдаған түлегі еліміз бен өзге елдерде ғылым мен техниканың көптеген саласында озық позицияларды иелене отырып, уни-

верситет қабырғасында алған білімдерін жүйелі еңбегімен растап келеді.

Инженерлік-технологиялық факультетінің ұжымына, барша түлегіне және білім алушыларына алғысымды айта келе, еліміздің ғылымы мен білімі жолындағы қажырлы еңбектеріне толағай табыс тілеймін!

**Құрметпен,
Қуаныш ЕРҒАЛИЕВ
ҚР Ғылым және жоғары
білім вице-министрі**

Осы санда

АБАЙ ЕЛІНДЕГІ
ТАМАҚ
ӨНЕРКӘСІБІНІҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ
ҒЫЛЫМ
ОРДАСЫНА -
60 ЖЫЛ

2-3 бет

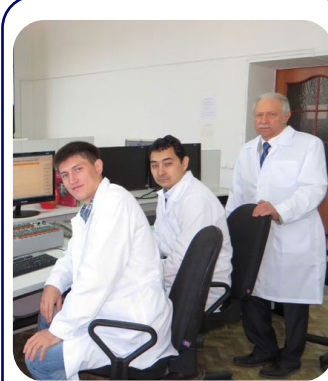
ҰСТАЗЫ
ЖАҚСЫНЫҢ -
ҰСТАМЫ ЖАҚСЫ

5 бет

ПУТЬ УЧЕНОГО:
ОТ СТУДЕНТА
ДО ПРОФЕССОРА

6 стр

НАШИ
ВЫПУСКНИКИ

20 стр

АБАЙ ЕЛІНДЕГІ ТАМАҚ ӨНЕРКӘСІБІНІҢ БІЛІМ

Үстіміздегі жылы Семей қаласының Шәкәрім атындағы университетінің инженерлік-технологиялық факультетіне, бұрынғы Семей ет және сүт өнеркәсібінің технологиялық институтының құрылғанына 60 жыл толады. Осы мерейтойға технологиялық институтта 1993 жылы тамақ саласының мамандықтары бойынша алғаш рет ашылған диссертациялық кеңестің 30-жылдығы тұспа-тұс келіп отыр. Семей өңіріндегі осы айтулы оқиғалар қаланың және қаладағы тамақ өнеркәсібінің даму тарихымен тікелей байланысты.

Қазақстандағы тамақ өнеркәсібінің қарыштап дамуы өткен ғасырдың басында іске қосылған аса ірі кәсіпорындардан басталады. Солардың бірі - Семейде іргетасы 1934 жылы қаланған М.И. Калинин атындағы ет-консерві комбинаты еді. Өндірістік қуаты жағынан бұрынғы Одақта үшінші орын алатын ет комбинатын халық «мясной гигант» деп атап кеткен. Ұлы Отан соғысы жылдары майдандарды ет өнімдерімен қамтамасыз етудегі жанқиярлық еңбегі үшін 1944 жылы ет комбинаты Еңбек Қызыл Ту орденімен марапатталды.

Осы алып комбинатты жоғары білімді мамандармен қамтамасыз ету үшін Шымкенттегі Қазақ химиялық-технологиялық институтының (ҚазХТИ) тамақ факультеті Семей қаласына көшіріліп, Семейде 1963 жылы алғаш рет студенттерді қабылдау жүргізілді. Сол жылы факультетте 540 студент, олардың ішінде: 175 адам - күндізгі бөлімде, 365 адам - кешкі және сырттай бөлімдерде білім алды. Факультет оқытушыларының штаты алғаш 24 адамнан құралды: 1 тарих ғылымдарының кандидаты, 11 аға оқытушы және 13 оқытушы болды.

Факультет деканы қызметіне тарих ғылымдарының кандидаты, доцент В.Д.Талалаев тағайындалды. Сол кездері факультет штаты бар болғаны 4 адамнан құралды: декан В.Д.Талалаев, аға оқытушы В.М. Лукин, шаруашылық бастығы Н.Е. Степин, есепші Н.И. Прушинская. Оқу үрдісін ұйымдастыру үшін Шымкенттегі ҚазХТИ-дан аға оқытушы А.Ф. Еникеев, вет.ғ.д., профессор Ульянов С.Д. Семейге жұмысқа ауыстырылды.

Факультет 1965 жылдан Жамбыл жеңіл және тамақ өнеркәсібінің технологиялық институтының Семей филиалы, ал 1980 жылдан Семей ет және сүт өнеркәсібінің технологиялық институты болды.

Алғашқы кезде технологиялық және механикалық факультеттерден құралған Семей бөлімшесі жылдан жылға нығайып, жас ғылыми кадрлармен толығып, материалдық-техникалық базасы ұлғая бастады. Студенттік жатақханалар, 12-қабатты бас корпус, зертханалық корпус, шеберхана, жүзу бассейні бар спорт кешені, оқытушыларға арналған тұрғын үй сияқты ауқымды құрылыстар жүргізіле бастады. Сол жылдары филиалдағы 4 факультетте оқытушы кадрларымен толықтырылған 20 кафедра жұмыс істеді.

Жас ғалымдар мақсатты аспирантураға еліміздің орталық қалаларына - Мәскеу, Ленинград, Киев, Одесса, Алматы, Новосібір, Томск – жіберіле бастады.

Тамақ факультетінің бас ғимараты -1963 ж.

Студенттер практикадан өту үшін Мәскеу, Ленинград, Рига, Тольятти сияқты қалалардағы кәсіпорындарға, ғылыми ұйымдарға жіберілді. Мысалы, 1976 жылы бір топ студенттер Мәскеу қаласындағы атақты А. Микоян атындағы ет комбинатында тәжірибеден өттік.

Семей технологиялық институтында 1973-1974 оқу жылдары 250 адамнан тұратын 6 студенттік құрылыс отрядтары құрылды: «Интеграл», «Семей», «Самоцветы», «Юность», «Алғабас», «Эквимбия». Құрылыс отрядының жасақтары Семей облысындағы халық шаруашылығы нысандарын салуда айтарлықтай табыстарға жетті. 1977 жылы Семейде қазіргі Абай атындағы кітапхана орналасқан ғимаратта (сол кезде саяси ағарту Үйі) студенттік құрылыс отрядтарының облыстық слеті өтті. Слетке құрметті қонақ ретінде Кеңес Одағының екінші космонавт-ұшқышы Герман Титов қатысқаны әлі есімізде.

Тамақ саласының дамуына өзіндік үлесін қоса білген қазақстандық ғалымдардың еңбегі лайықты бағаланып, 1982 жылы Семей ет және сүт өнеркәсібінің технологиялық институтының базасында тұңғыш рет КСРО Мемлекеттік ғылым мен техника Комитетінің (ГКНТ СССР) көшпелі мәжілісі өтті. Оған бұрынғы Одақтың барлық республикаларынан тамақ саласының белгілі ғалымдары қатысты. Семей ғалымдары Мәскеу технологиялық институтының (кейіннен Мәскеу мемлекеттік қолданбалы биотехнология университеті) ғалымдарымен бірге бюджеттен қаржыланатын Бүкілодақтық мақсатты ғылыми-техникалық бағдарламаны орындауға қатысты.

Технологиялық институттың ғалымдары сол аймақтағы тамақ өндірісі кәсіпорындарымен тығыз байланыс орнатты, келісім-шарт негізінде ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындаумен шұғылданды. Қолданбалы ғылыми-зерттеу жұмыстары Арқалық, Ақтобе, Шымкент, Атырау, Көкшетау, Теміртау, Алматы, Өскемен, т.б. қалалардағы ет комбинаттарымен жүргізіліп, нәтижелері өндіріске енгізілді. Ғылыми зерттеу нәтижелері сол кезде бүкілодақтық, халықаралық ғылыми конференцияларда және ет өнеркәсібі қызметкерлерінің

Куба, Голландия, Австралия, Германия, Франция, Россияда өткен Халықаралық Конгресстерінде баяндалды. Семей технологиялық институтының делегациясы Кубада өткен Конгреске және тәжірибе алмасу үшін Голландияға барып келді.

Технологиялық институтты әр жылдары басқарған ректорлар - доцент В.Д.Талалаев, доцент О.Р.Рахымжанов, профессор В.И.Воробьев, профессор Н.А.Апсаламов институттың кадрлық және материалдық базасын нығайтуға лайықты үлестерін қоса білді.

Университет ғимараттарының ішінде ерекше орын алатын спорт кешенінің 40-жылдан артық тарихы бар, сол кезде солтүстік-шығыс аймақтағы ешбір ЖОО болмаған спорттық ғимарат, талай әлемге әйгілі спорт саңлақтарын дайындаған спорттық кешен болып есептеледі.

Еңбек еш кеткен жоқ: дәл осы кешеннің спорт залында 80-ші жылдары Қазақстанның дзюдодан ең мықты командаларының бірі құрылып, жаттықтырылды. Команданың көптеген мүшелері халықаралық спорт шебері, КСРО, Еуропа, Халықаралық турнирлердің чемпиондары мен жүлдегерлері атанды. Семей технологиялық институтының командасы дзюдодан өткен Польшадағы халықаралық турнирге КСРО құрама командасы ретінде қатысып, жүлделі орындарға ие болды.

Белгілі ғалымдар ветеринария ғылымдарының докторы, профессор Сергей Дмитриевич Ульянов (1927-1992) сүт өнімдерінің технологиясы, техника ғылымдарының докторы, профессор Елемес Төлеуұлы Төлеуов ет өнімдерінің технологиясы бағыттарында негізін салған ғылыми мектеп сол жылдары қалыптаса бастады. Өткен ғасырдың 70-80 жылдары орталық қалаларда білім алған жас ғалымдар Семей технология институтында ғылым жолын жалғастырып, аталған ғылыми мектептің ары қарай дамуын қамтамасыз етті.

Тәуелсіздік алған жылдардан кейін Семей технологиялық институтының дамуы одан әрі жалғасты. Негізгі тамақ саласының мамандықтары бойынша аспирантура, докторантура түлектерінің диссертация қорғауын қамтамасыз ету үшін 1993 жылы алғаш рет аймақтық диссертациялық

ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ ОРДАСЫНА - 60 ЖЫЛ

Институт ректоры Рахыжанов О.Р. және қонақтар

кеңес ашылды. Кеңес құрамына Мәскеу, Кемерово, Омск, Алматы, Павлодар сияқты қалалардан тамақ саласының белгілі ғалымдары шақырылды. Техника ғылымдарының докторлары, профессорлар Л.А.Остроумов, Л.С. Кудряшов, А.А. Майоров, В.М. Позняковский, Б.А. Лобасенко, О.Н. Буянов, М.П.Щетинин, М.С. Уманский, Н.Б.Гаврилова, т.б. ғалымдар ғылыми-педагогикалық кадрлар дайындауда үлкен көмек көрсетті.

Сол 1993 жылы ашылған диссертациялық кеңес ғылым кандидаты-ғылым докторын дайындау бойынша ескі жүйе тоқтағанша 2011 жылға дейін үздіксіз жұмыс істеді. Нәтижесінде Қазақстанның барлық аймақтарынан келген ізденушілер 10 докторлық және 85 кандидаттық диссертациялар қорғады.

Семейдегі қарашаңырақ-технологиялық институттан түлеп ұшқан ғылыми кадрлар Қазақстан мен көршілес елдердің ЖОО мен ғылыми ұйымдарында табысты еңбек етуде. Семей технологиялық институты құрылған кезде барлығы екі ғылым докторы - вет.ғ.д., профессор С.Д.Ульянов, тарих ғ.д., профессор А.С. Құрманбаев жұмыс істеген болса, кейінгі жылдары факультеттен шыққан ғалымдар - ғылым докторлары, профессорлардың қатары көбейе түсті: Фрезоргер А.Д., Чоманов О.Ч., Жайлаубаев Д.Т., Туменов С.Н., Гаврилова Н.Б., Е.Т. Төлеуов, Б.А.Рскелдиев, А.Ю. Камербаев, Толысбаев Б.С., А.К. Какимов, Амирханов К.Ж., Касенов А.Л., Жарықбасова К.С., Уразбаев Ж.З., Абилмажинов Е.Т., Уалиев

С.Н., Шингисов А.У., Тултабаева Т.Ч., Курманғалиева Д.Б.

Осы ғылым докторларының ішінен 4 ректор, 7 проректорлар, ҒЗИ директорлары, қаншама декандар мен кафедра меңгерушілері шықты.

Технологиялық институттың түлектері еліміздің түкпір-түкпірінде, шет елдерде әртүрлі салаларда еңбек етуде. Елімізге белгілі институт түлектерінің ішінде Қазақ КСР ет өнеркәсібінің бұрынғы министрі Ф.А. Новиков, Қазақстанның Халық қаһарманы, ірі өндіріс басшысы А.И. Атмачиди, ҚР АШМ экс-вице-министрі Г.С. Исаева, ҰҚК генералдары С.М. Мыңбаев, С.Д.Шалабаев, Қазақстан ЖОО бұрынғы ректорлары А.Д. Фрезоргер, А.Ю. Камербаев, С.Н.Туменов, Ж.З. Уразбаев, белгілі кәсіпкерлер - «Бижан» ЕӨЗ ЖШС бас директоры Х.Н.Бижан, «Euroasia Transit Group» ЖШС қамқорлық кеңесінің төрағасы Уалиев С.Н., Казиев З.Б., Жуаспаев К.Т., Аймаков А.М., т.б. бар.

Семей технологиялық институтының ізбасары 1996 жылдан бастап «Семей» мемлекеттік университетінің, кейіннен Шәкәрім университетінің құрамындағы инженерлік-технологиялық факультет болып табылады.

Факультетте қазіргі кезде 5 кафедрада 69 оқытушы 39 білім бағдарламалары бойынша 1600-ден астам студент, магистрант, PhD-докторанттарға дәріс оқиды. Факультет заманауи құрал-жабдықтар, приборлармен жарақтанған дәрісханалар мен зертханалары бар материалдық-

техникалық база негізінде оқу үрдісі мен қолданбалы ғылыми зерттеулерді жүргізеді.

ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитетінің гранттары негізінде қаржыландырылатын жобалардың негізгі бөлігі осы факультет ғалымдарының еншісінде. Биыл үш жас ғалым Post-докторантура бойынша жас ғалымдардың грантын жеңіп алды.

Үш деңгейлі білім беру жүйесі бойынша кадрлар дайындаудың нәтижелі болуы үшін 2016 жылдан факультетте 4 мамандық бойынша PhD -докторлық диссертациялар қорғайтын диссертациялық кеңестер жұмыс істейді. Осы жылдары «Азық-түлік өнімдерінің технологиясы», «Тағам қауіпсіздігі», «Технологиялық машиналар мен құрал-жабдықтар» және «Техникалық физика» мамандықтары бойынша 25-тен аса докторлық диссертациялар қорғалып, бекітілді.

Студенттердің болашақ мамандықтарын жетік игеруі үшін тәжірибе өтетін базалық кәсіпорындардың саны жыл сайын артып келеді, оларда кафедралардың филиалдары ашылып, дуалдық оқыту жүйесі іске асырылуда.

Факультетте ұйымдастырылған жұмыс берушілердің Кеңесіне аймақтағы 30-дан астам ірі кәсіпорындардың басшылары мен мамандары кіреді:

АҚ «Шығыс Қазақстан ұн-құрама жем комбинаты», шұжық цехі «Dagiya» ЖК «Масаева А.Т.», РМК «КазСтандарт» Шығыс-Қазақстан филиалы, ЖШС «Багратион-Улан», Техникалық реттеу және метрология комитеті ШҚО Департаментінің Семей филиалы, КМКК «Облыстық балалар биологиялық орталығы», ЖШС «Kondiz», ЖШС «СКМК», ЖШС «Казполиграф», ЖШС «IMAS GROUP», ЖШС «Daewoo bus Kazakhstan», ЖШС «КАМКОР Logistic Ltd», АҚ «Семей-инжиниринг», МКК «Теплокоммуэнерго», РМК «Ұлттық ядролық орталық» «Атом энергиясы институты» филиалы (Курчатов қ.), КМК «Ядролық медицина және онкология орталығы Семей қ.», ЖШС «QAZAQ ASTYQ-GROUP», ЖШС «Өндіріс компаниясы "Семей цемент заводы», ЖШС «Партнер Энерго LTD», ЖШС «Архитектура F», т.б.

Факультетте студенттердің шығармашылық қабілеттерін жүзеге асыруы және тұлға болып қалыптасулары үшін барлық жағдайлар жасалған. Спортпен шұғылданытын студенттер үшін екі спорт кешенінде әртүрлі үйірмелер жұмыс істейді.

Қорыта келгенде айтарымыз, 60-жылдық тарихы мен дәстүрі бар Семей технологиялық институтының ізбасары - инженерлік-технологиялық факультеттің ұжымы қойылған биік мақсаттарға жету үшін жас ұрпаққа лайықты білім, өнегелі тәрбие беруге күш-жігерін салауда. Тәжірибесі жеткілікті аға буын өкілдері мен жігерлі жас ғалымдардың ұйымдасқан еңбектері білім және ғылым саласында жаңа белестерге жеткізетініне сеніміміз мол.

Құмарбек ӘМІРХАНОВ,
техника ғылымдарының докторы,
профессор

НӘДІРБЕК ӘПСӘЛЕМҰЛЫНЫҢ ҰЛАҒАТТЫ ӨМІР ЖОЛЫ

Бұл мақала жарты ғасырдан астам уақыт жоғары білім саласында қызмет етіп, саналы ұрпақ, талантты шәкірт тәрбиелеген белгілі де, беделді ғалым-ұстаз Нәдірбек Әпсәлемұлы жайында болмақ.

Әпсәлемов Нәдірбек Әпсәлемұлы - бұрынғы Семей облысы, Ақсуат өңірінің тумасы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Республикасы жаратылыстану ғылымдары Академиясының академигі.

Ташкент халық шаруашылығы институтын аяқтаған білімді жас маман өзінің алғашқы еңбек жолын бас экономист маман, кафедра ассистенті, аға оқытушыдан бастап, кафедра меңгерушісі, проректор, ректор лауазымына дейін көтеріледі. Жауапты қызметтерді абыроймен атқарған маңдай терінің арқасында «Құрмет» ордені және «Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдығы», «Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығы», INSAM «Мінсіз қызметтік беделі үшін» медальдарымен, «Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері», «Қазақ ССР білім беру ісінің үздігі» және «КССРО білім беру ісінің үздігі» төсбелгілерімен және т.б. көптеген марапаттарға ие болады.

Өзінің саналы ғұмырын жоғары білім мен ғылым саласына арнаған Нәдірбек Әпсәлемұлы талай ұлағатты істердің бастауында жүріп, еңбегінің арқасында соңынан өзіндік өнегелі із қалдырған белгілі тұлға.

Дарынды басшының өмір жолындағы айтулы сәттері Семей ет және сүт өнеркәсібі

технологиялық институты және Қаржы-экономикалық академиясының даму тарихымен тікелей байланысты. Сол уақыттағы «инженерлік кадрлар ұстаханасы» болып саналатын технологиялық институтта алғаш рет 1989 жылы Нәдірбек ағамыздың бастамасымен қазақ факультеті ашылады. Ал 90 жылдары Одақ тарап, тоқырау кезеңі басталған кезде жаңа бас ғимараттың құрылысы кешеуілдеп, тіпті тоқтап қалу

Қазақстанда жоғары білікті мамандар дайындаудың ұлттық жүйесі қалыптасты, институтта бірнеше мамандықтардан аспирантура және докторантура ашылды. Бітіруші түлектердің диссертациялар қорғауын қамтамасыз ету үшін ректораттың алдында тамақ өнеркәсібі саласының мамандықтары бойынша диссертациялық кеңес ашу міндеті қойылды. Кеңес ашуға өзіміздің дәрежелі мамандар жетіспегендіктен шекаралас

азаматтық борышын ұмытқан емес. Қазақтың даңқты батыры Қабанбай батырдың ерлігін дәріптеу мақсатында өткізген талай ісшаралары жастарға патриотизм рухын сіңіруге, асыл тұқымды жылқы, құмай тазы ұстау арқылы рухани құндылықтарды дәріптеуге зор ықпал еткені сөзсіз.

Сонымен қатар, «Отан – от басынан, туған жерден басталады» деген қағиданы берік ұстаған ұлағатты ғалым елім, жерім деген намысшыл, ұлтжанды азамат болды. 2009 жылы туған жері Ақсуат жерінде су тасқыны болып, екі ауыл суға кеткен қысылтаяң шақта, Нәдірбек Әпсәлемұлы жедел штаб құрып, сол өңірден шыққан беделді азаматтарды қиын-қыстау кезде елге көмек қолын ұсынуға шақырды. Елағасының бастауына үн қатқан азаматтар да жан-жақтан ағылып, «Туған жерге туынды тік» деген үндеумен өздерінің туған жерлеріне, яғни зардап шеккен ауылдарға қомақты көмектерін көрсетті. Сол кездегі елдің берекесі мен Ақсуаттық азаматтардың ауызбіршілігі әлі күнге дейін жұрт аузында.

Өмірлік серігі Зоя Темірханқызымен бірге балалары мен немерелеріне өнегелі тәрбие, саналы білім беріп, ардақты ата, қамқор әке, отбасының тірегі ретінде үркер жұлдыздай жол көрсетіп, қоғамда өз орындарын тапқан бақытты азаматтар етіп өсірді.

Қазақта «Жақсының аты өлмейді, ғалымның хаты өлмейді» деген ұлағатты сөз бар, Нәдірбек Әпсәлемұлы ғибратты ғұмырымен, парасатты ісімен, өзі тәрбиелеген шәкірттерімен, тәрбиелі ұрпақтарымен өзіне өшпес ескерткіш қойып кеткен ұлы тұлға ретінде мәңгілік ел есінде қалатыны сөзсіз.

**Алмагүл
НҮРҒАЗЕЗҚЫЗЫ,
техника ғылымдарының
кандидаты,
қауымдастырылған
профессор**

қауіп туындап, тығырыққа түреледі. Сол кезде ректор болып тұрған Нәдірбек Әпсәлемұлының басшылығы мен қажыр-қайратының арқасында институт қызметкерлерін, оқытушылар мен студенттерді, түлектерді жұмылдыра отырып, құрылыс жұмыстарын өз күштерімен аяқтап, 1993 жылы 12 қабатты бас ғимаратқа көшеді. Осы жұмыстың нәтижелі аяқталуына, институттың жаңа инфрақұрылымының қалыптасуына Н.Әпсәлемұлының зор беделі, ұйымдастырушылық қабілеті тікелей ықпал етті деп толық негізде айтуға болады.

Одақ тарағаннан кейін

Ресей жоғарғы оқу орындарынан ғалымдарды шақыруға тура келеді.

Қазақстан ЖАК-ның 1993 ж. 30 желтоқсандағы бұйрығына сәйкес Семей ет және сүт өнеркәсібінің технологиялық институтында «Ет, сүт және балық өнімдерінің технологиясы» және «Тамақ өнеркәсібінің процестері, машиналары және агрегаттары» мамандықтары бойынша техника ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін алу үшін диссертациялық жұмыстарды қорғауға аймақтық мамандандырылған кеңес ашылады.

Арнайы мамандандырылған кеңестің төрағасы болып, институт ректоры, профессор Н.А.Әпсәлемов бекітіледі. 1993 жылы ашылып, бүгінгі таңда 30 жылдық тарихы бар диссертациялық кеңес мәжілістерінде Қазақстанның барлық аймақтарынан келген ізденушілер докторлық және кандидаттық диссертацияларын қорғап, ғылыми дәрежеге ие болып, бүгінгі таңда ғылым мен білім кеңістігінде абыройлы қызметтер атқаруда.

Нәдірбек Әпсәлемұлы үлкен ұжым басшысының ауыр жүгін арқалай жүріп, қоғамға және елге қызмет етумен қатар,

ҰСТАЗЫ ЖАҚСЫНЫҢ - ҰСТАМЫ ЖАҚСЫ

Биыл Семей қаласының Шәкәрім атындағы университетінің Инженерлік-технологиялық факультетінің құрылғанына 60 жыл толады.

Ол алғаш 1963 жылы Жамбыл жеңіл және тамақ өнеркәсібі технологиялық институтының Семей қаласындағы жалпы-техникалық факультеті ретінде құрылып, кейіннен 1964 жылдан оның филиалы болып өзгерді. 1980 жылы бұл филиал Семей ет және сүт өнеркәсібі технологиялық институты (СЕСӨТИ) болып жеке отау құрды. Сол 1963 жылдан бастап осы салалар бойынша өндіру мен өңдеу бағытында мыңдаған мамандарды дайындап шығарды. Олар Қазақстанда, тіпті қазіргі тәуелсіз мемлекеттер достастығына енетін бүкіл республикаларда абыроймен еңбек істеп жүр, алды зейнеткерлікке де шығып үлгерді.

Мектеп қабырғасынан ұшып шыққан 17-18 жастағы жас түлектерді 4-5 жылдың ішінде еліміздің қажетіне жарайтын, өздері қалаған мамандықтары бойынша жұмыс істей алатын жоғары білімді маман, әрі тәрбиелі де жан-жақты азамат болып шығуына тікелей үлесі бар, ол- институттағы оқытушылар қауымы.

Осы 60 жылдың көлемінде институттың оқу-ғылыми үрдісіне жауап беретін кіші ұяшығы – кафедраларда мыңнан аса адам оқытушылық қызмет атқарды, әкімшілікте (деканат, ректорат, профком, партком), бөлімдерде жұмыс істеді. Солардың ішінде білім деңгейі жоғары, оқу-әдістемелік тәсілдерін жетік меңгерген, мінез-құлықтарымен әріптестеріне де, студенттерге де үлгі бола білген «ұстаз» деген жоғары атаққа ие болған адамдар бар.

Сулейменов Т.Ж.

Мангибаев Ж.С.

Төлеуов Е.Т.

Гулида И.И.

1982 жылы Алматының С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің механика және қолданбалы математика факультетін бітіріп, Республикалық жоғары оқу министрлігінің арнайы жолдамасымен сол кездегі Семей ет және сүт өнеркәсібі технологиялық институтының, қазіргі Шәкәрім атындағы Семей университетінің инженер – технологиялық факультетінің оқытушысы болып 1982 жылдың 3 - қазанынан бастап міне 41 жылдай қызмет істеп келе жатырмын. Сонда алғаш жүздескен, қазір сағынышпен, қимастықпен еске алатын абзал ағаларым, механикалық факультеттің деканы Жақсылық Сәлімгерейұлы Мангибаев, материалдар кедергісі және механика кафедрасының меңгерушісі- Төлеу Жобақұлы Сулейменовтардың ықпалдары өте зор болып еді. Кейіндері, бірге жұмыс жүрген кездерімде де сол алғашқы сырбаз, саналы мінездерінен айнымады, үлгі-өнеге болып, ағалық қамқорлықтарын аямады.

Адамның мінезінің, көзқарасының қалыптасуына көбінесе өскен ортасы мен бірге жұмыс істейтін әріптестерінің ықпалы көп болады. Осы 41 жыл оқытушы болып жұмыс атқарып жүрген кезімде, бірге әріптес

болған, оқушыларға қамқор көзбен қарай біліп, олардың оқу қабырғасында толық қанды білім алып, болашақта жақсы маман болып шығуына еңбек еткен, маған өнеге болған ұстаздарымды атап өтсем, олар: Е.Т.Төлеуов, Т.Ж.Сүлейменов, Ж.С.Мангибаев, А.Ж.Жұмағұлов, М.Е.Естекбаев, И.И. Гулида, А.Д.Қожықов, О.Т.Темиртасов.

Олардың қатарына көп жылдар бірге қызмет істеген аға-апайларымыз, технологиялық институттың «аға» ардагерлері: С.К.Килибаева, Л.Е.Гайнова, С.Б.Садықова, А.Ж.Жұмырбаев, З.А.Паримбеков, А.Е.Еренғалиев, Б.А.Кимов, А.К.Какимов, Г.К.Кабдулқаримова, Ш.А.Уйсимбаеваларды да жатқызуға болады.

Институтта бір кездері қызметтерімізді қатар бастаған, қазіргі кезде еңбек өтілдері 40 жылдан асып кеткен, оларды да инженер-технологиялық факультеттің («орта») ардагерлері деуге болатын замандастарым да бірге жүріп, өз ықпалдарын тигізді, олар: Қ.Ж.Амирханов, Қ.Қ.Жаманов, М.А.Акимов, А.П.Мустафаев, Б.К.Кожегелдиев, Ш.Б.Сейтова, С.Қ. Смагулов, Б.Ш.Тұрысбекова, Б.К.

Өтеджанова, Т.К. Калияуов және т.б.. Еңбек жолымда осындай адамдармен жолықтырып, олармен бірге жұмыс істегенімді мақтан тұтам, әрқашанда оларды құрметтеймін.

“Шәкіртсіз ұстаз тұл” десе халқымыз, өзіміз дәріс берген, қазіргі кезде біздің университетте немесе Астана, Алматы университеттерінде абыроймен еңбек етіп жатқан, еңбек өтілдері 20 жылдан асқан технологиялық институттың “кіші” буын өкілдерін айта өтсем, олар: Ж.Қ.Какимова, О.А.Степанова, А.Д. Золотов, Б.К.Кабулов, Е.Т.Әбілмәжінов, С.М.Мансуров, Е.Я.Шаяхметов, С.С. Шахова, Н.К.Ибрагимов, С.Д.Тоқаев, М.М.Какимов Г.Б.Абдилова, А.К.Мустафаева, Ж.Х. Тоқтаров және т.б.

Жоғарыда аталған әрбір адам «ұстаз» деген құрметті атаққа лайық жандар, олардың әрқайсысының еңбек жолдарына көз жүгіртіп, адамгершіліктері мен араласқан орталарындағы қадір-қасиеттерін сипаттап өтетін болсақ оның өзі жеке бір әңгімелерге өзек болар еді.

Серікбол ТУРУСБЕКОВ,
«Технологиялық жабдықтар және машина жасау» кафедрасының аға оқытушысы

Темиртасов О.Т.

Жумагулов А.Ж.

Естекбаев М.Е.

Қожықов А.Д.

ПУТЬ УЧЕНОГО: ОТ СТУДЕНТА ДО ПРОФЕССОРА

Начальник учебно-методического управления, отличник народного просвещения Казахской ССР, член-корреспондент Академии Естественных наук Республики Казахстан, профессор кафедры «Машины и аппараты пищевых производств».

Смирнов М.Б. (1948-2021 гг.) родился 14 сентября в городе Семипалатинске.

С 1966 по 1971 год студент Семипалатинского филиала Джамбулского технологического института легкой и пищевой промышленности и одновременно заместитель председателя спортивного клуба института. В годы учебы в вузе был одним из организаторов зарождающегося в Семипалатинской области движения Строительных студенческих отрядов, принимал активное участие, являясь не только бойцом отрядов, но и командиром областного и районных студенческих отрядов. Имеет награждения за работу в составе таких отрядов.

Трудовую деятельность начал инженером-конструктором на Семипалатинском опытно-механическом заводе.

С 1971 по 1972 год служил в рядах Советской Армии.

В 1982 году окончил аспирантуру в Московском технологическом институте мясной и молочной промышленности с защитой кандидатской диссертации по теме «Реодинамика колбасных фаршей при неизотермическом режиме».

В 1982 году присуждена ученая степень кандидата технических наук, а в 1987 году присвоено ученое звание доцента. В 1995 году избран член-корреспондентом Академии естественных наук, а в 2002 году присвоено академическое звание профессор Семипалатинского государственного университета имени Шакарима.

В 1985–1986 г. обучался в Московском педагогическом институте имени М. Тореза и с отличием закончил 10-месячные курсы французского языка.

С 1972 года и до последних дней своей жизни работал в системе образования: 1972-1973 годы – мастер производственного обучения кафедры «Расчеты и конструирование машин», 1974-1977 годы – преподаватель, старший преподаватель кафедры «Процессы и аппараты пище-

вых производств», 1977-1982 годы – стажер-исследователь, аспирант Московского технологического института мясной и молочной промышленности, 1982-1996 годы – старший преподаватель, доцент кафедры «Процессы и аппараты пищевых производств», 1996-1997 – заведующий кафедрой «Технологические процессы и гидравлика», 1998-2002 годы – доцент, а с 2002 года – профессор кафедры «Машины и аппараты пищевых производств».

Педагогическую и научную работу в 1984-1988 годы совмещал с исполнением обязанностей декана вечернего и общетехнического факультетов, в 1988-1991 годы – декана инженерно-механического факультета, в 1991-1996 годы – проректора по учебной работе Семипалатинского технологического института мясной и молочной промышленности.

После создания Семипалатинского государственного университета имени Шакарима с 1996 по 1999 год – декан инженерно-механического факультета, с 1999 по 2004 год – начальник центра профессиональной ориентации, а с 3 сентября 2004 года – начальник учебно-методического управления Семипалатинского государственного университета имени Шакарима. С 2009 года возглавлял учебно-методический отдел управления и системы менеджмента, а затем назначен директором департамента по академическим вопросам университета.

Смирнов М.Б. далее продолжал на высоком профессиональном уровне вести учебно-методическую и научную работу.

Вся его научно-педагогическая деятельность была связана с подготовкой специалистов для пищевой промышленности. Под его руководством выполнялись и были успешно защищены диссертации на соискание ученых степеней кандидатов наук и магистерских званий.

В последние годы он являлся ведущим экспертом-международником Независимого агентства аккредитации и рейтинга IAAR, принимая активное участие в работе не только по аккредитации вузов Республики Казахстан, но и зарубежья.

По результатам научных исследований опубликовано более 100 работ, в т.ч. изобретения, обзорные информации,

статьи, учебные пособия, методические указания. Принимал участие в международных и республиканских конгрессах и конференциях. Является одним из авторов Государственного общеобязательного стандарта по специальности 14.07.40 – «Машины и аппараты пищевых производств». Был членом диссертационного совета по защите кандидатских диссертаций Семипалатинского технологического института мясной и молочной промышленности. В последнее время являлся членом диссертационного совета при Семипалатинском государственном университете имени Шакарима.

Смирнов Михаил Борисович консультировал докторантов кафедры Жумадилову Г.А., Бакиеву А.Б., Муратбаева А.М. Участвовал в программе менторства в университете, помогал молодым преподавателям в работе.

За успехи в учебной, научно-педагогической и общественной деятельности награжден нагрудным знаком «Отличник народного просвещения Казахской ССР».

Смирнов Михаил Борисович награжден за доблестный труд и достижения в области образования и науки Медалью в честь 20-летия Республики Казахстан, Грамотой Первого Президента, грамотами и благодарностями министерств и

ведомств.

Решением Ученого Совета Государственного Университета имени Шакарима города Семей в 2016 году за высокие достижения в деле воспитания, образования, развития интереса к науке молодого поколения Михаил Борисович награжден медалью «Почетный педагог», а также Медалью ШАКАРИМА.

Михаил Борисович – замечательный наставник, который верил в нас и наши силы. Его спокойная и уверенная речь, непоколебимая поддержка всегда заставляла идти вперед. Учитель научил нас работать кропотливо и достигать все поставленные цели. С раннего утра и до позднего вечера Михаил Борисович передавал знания и навыки, которые сформировали нашу карьеру и профессиональную жизнь.

Трудно смириться с тем, что мы больше не можем получать удовольствие от занятий и бесед с таким замечательным человеком. Наставничество М.Б. Смирнова было большой привилегией.

**Гульмира
ЖУМАДИЛОВА,
Заведующая кафедрой
«Технологическое
оборудование
и машиностроение»,
PhD**

ҰСТАЗ, ҒАЛЫМ, ТӘЛІМГЕР

Юрий (Георгий) Борисович Акерман, Еңбек ардагері.

Технологиялық институтта 1964 ж., зейнеткерлікке шыққанша 1998 ж. дейін 35 жыл абыроймен қызмет атқарды.

Семей қаласының Шәкәрім атындағы университетінің инженерлік-технологиялық факультеттің құрылғанына 60 жыл толуына орай, 2023 жылдың маусымның 10-шы жұлдызында 90 жасқа келейін деп отырған, өзім осы институтта (СЕСӨТИ) қызмет істей бастаған мезеттен ақыл кеңесін жалықпай үйреткен, әлі күнге дейін ақылдасатын, Семей ет және сүт өнеркәсібі технологиялық институтта 1964 жылдан бастап, 1998 жылы зейнеткерлікке шыққанша 35 жыл үздіксіз еңбек еткен ұстазым, тек менің ғана емес технологиялық институттың көптеген түлектеріне және оқытушы-мамандарына үлгі болған Юрий (Георгий) Борисович Акерман жайлы айтсам ба деп едім.

Юрий Борисович Акерман Сыктывкар қаласында 1933 жылы 10 маусымда

дүниеге келген. 1938 ж. бастап Семей қаласының тұрғыны. 1955 ж. Н.К.Крупская атындағы Семей педагогикалық институтының физика-математикалық факультетін тамамдаған. 1955-1957 жж. Кеңес армиясында болған. 1958-1964 жж. Семей педагогикалық институтының жоғары математика және физика кафедраларында ассистент, 1964-1989 жж. Семей тамақ факультетінің металлдардың технологиясы және материалдар кедергісі кафедрасында аға оқытушы болып қызмет атқарды. 1968-1969 жж. осы кафедраның меңгерушісі болды. 1989 жылдан доцент. Қазіргі уақытта бұл кафедра университеттің «Технологиялық жабдық және машина жасау» кафедрасы деп аталады.

Юрий Борисович өзінің педагогикалық қызметінде келесідей пәндерден білім берді: теориялық механика, материалдар кедергісі, машиналар мен механизмдер теориясы, математикалық анализ. Ол әрқашанда еңбек жолын жаңадан бастаған жас оқытушыларға өз көмегін аяған емес, солардың қатарында Кожагельдиев Б.К., Турусбеков С.К., Хайралиев С.И., Темирбеков Н.М., Асамбаев А.Ж. және т.б. бар.

Юрий Борисович Семей ет және сүт өнеркәсібі технологиялық институтында жұмыс істеген уақытында Кеңес одағының жоғары және арнайы орта білім беру министрлігінің ғылыми-әдістемелік кеңесінде арнайы тіркелген теориялық және қолданбалы механика мұғалімдерінің ғылыми-әдістемелік семинарына жетекшілік жасады. 1985 жылдан Юрий Борисович СССР ЖОО министрлігінің жанындағы жоғары оқу орындарының арасындағы әдістемелік кеңесінің мүшесі болды.

Өзінің білімін көтеру үшін Юрий Борисович көп рет СССР-дегі Н.Э.Бауман атындағы Москваның жоғары техникалық университеті (МВТУ), М.Ломоносов атындағы Москваның мемлекеттік университеті (МГУ) және Москваның инженерлік-құрылыс институты (МИСИ) сияқты беделді жоғары оқу орындарындағы

Акерман Ю.Б. жұбайы - Римма Александровна Гедевани

мұғалімдердің біліктілігін көтеру факультеттерінде болды.

Юрий Борисович жоғары оқу орындарында теориялық механиканы оқыту әдістемелерінен 40-тан аса жарияланымдарын шығарды.

Юрий Борисович үш медальмен марапатталған: 1) В.И.Лениннің 100-жылдығына арналған ерен еңбегі үшін мерекелік (1970ж.); 2) Еңбек ардагері (1988ж.); 3) Жеңістің 65-жылдығына арналған мерекелік (2010ж.)

Ол 1976 ж. Кеңес одағы жоғары және арнаулы орта білім беру министрлігінің «1976 ж. социалистік жарыстың жеңімпазы» төсбелгісі, 1984ж. жаратылыстану, техникалық ғылымдары бойынша студенттердің ең үздік ғылыми жұмыстарының XVI Республикалық конкурсында жеңімпаз студентті дайындағаны үшін КазССР-нің жоғары білім беру министрлігінің алғысын, 1992 ж. студенттерді оқыту мен тәрбиелеу ісіндегі жемісті еңбегі үшін КР Білім беру министрлігінің құрмет грамотасын иеленді.

Юрий Борисович атақты адамдардың тікелей ұрпағы, оның атасы - Александр Петрович Нечаев - СССР-дегі экспериментті психологияның негізін қалаушы, Санкт-Петербургтегі педагогикалық ғылымдар академиясының президенті, 1935 ж. Семейге жер аударылып, содан 1948 жылға дейін осы қалада қызмет істеген. Өкесі - Борис Александрович Акерман, Санкт-Петербург университетінің тарих-филологиялық факультетінің түлегі, Қайым Мухаметханов атамызбен бірге Семейдегі Абай музейін ұйымдастырушыларының біреуі болған.

Серікбол ТУРУСБЕКОВ,
«Технологиялық жабдықтар және машина жасау» кафедрасының аға оқытушысы

Акерман Ю.Б. және Темиртасов О.Т. жас оқытушылармен

ИСТОРИЯ КАФЕДРЫ «ТЕХНОЛОГИЯ ПИЩЕВЫХ ПРОИЗВОДСТВ И БИОТЕХНОЛОГИЯ»

Кафедра «Технология мясных и молочных продуктов» была организована в составе общетехнического факультета, затем Семипалатинского филиала Жамбылского технологического института легкой и пищевой промышленности в 1962 году.

Первым заведующим кафедрой был доктор ветеринарных наук, профессор Ульянов Сергей Дмитриевич. В связи с назначением его деканом технологического факультета аспирантуру и защитил кандидатскую диссертацию в Московском технологическом институте мясной и молочной промышленности (МТИММП).

После окончания Казахского химико-технологического института в 1966 году первым аспирантом кафедры был Елемес Тулеуович Тулеуов, который в 1969 году успешно завершил аспирантуру и защитил кандидатскую диссертацию в Московском технологическом институте мясной и молочной промышленности (МТИММП).

С 1969 года он работал преподавателем, старшим преподавателем, доцентом кафедры «Технологии мяса и мясных продуктов». С октября 1971 года Е.Т. Тулеуов был назначен заведующим кафедрой «Технологии мясопродуктов и технологического оборудования», а с 10 октября 1972 года стал заведующим кафедрой «Технология мяса и мясных продуктов».

Более 37 лет Елемес Тулеуович работал на кафедре «Технологии мяса и мясопродуктов» и возглавляемый им коллектив всегда отличался сплоченностью, трудолюбием и высокими научными результатами. Под его руководством было защищено 4 докторских и 26 кандидатских диссертаций, на кафедре подготовлено более 3 тысяч специалистов для мясной и молочной промышленности.

В течение ряда лет он возглавлял научно-исследовательские работы в рамках программы Министерства высшего образования и науки Республики Казахстан и по хозяйственным с предприятиями мясной промышленности. Научные исследования проводились на мясокомбинатах г. Шымкент, Актобе, Атырау, Аркалык, Павлодар, Уральск, Уштобе, Экибастуз, Кокшетау, Атбасар, Рубцовск, Алматы, Усть-Каменогорск, Семей и др.

По результатам научно-исследовательских работ Е.Т. Тулеуовым было опубликовано более 300 научных работ, в том числе монографии «Производство конины» (Москва, 1986), «Переработка мясокостного сырья на пищевые цели», учебное пособие «Ет және ет өнімдерінің технологиясы» и др. Он принимал участие в различных международных и республиканских научных конференциях, проводимых в вузах Республики Казахстан и ближнего зарубежья. Под руководством Елемеса Тулеуовича сотрудниками кафедры разработаны и внедрены технологии более 20 новых видов мясопродуктов и получены более 25 авторских свидетельств и 16 патентов на изобретения.

Учитывая заслуги Е.Т. Тулеуова в 1992 году ему было присвоено ученое звание

профессора решением Госкомитета по народному образованию СССР. Актуальность научных исследований профессора Тулеуова Е.Т. признана и зарубежными учеными. Он участвовал и опубликовал труды на Международных конгрессах работников мясной промышленности в России (Москва), Дании (Копенгаген), Куба (Гавана), Германия (Кульмбах), Швеция (Мальме), Франция (Париж) и т.д. Результаты НИР, возглавляемых профессором Е. Тулеуовым внедрены на предприятиях мясной промышленности Казахстана, России и СНГ.

На кафедре с каждым годом увеличивался контингент обучающихся по дневной, заочной и вечерним формам обучения. Первый выпуск инженеров-технологов состоялся в 1967-1968 учебном году по вечерней и заочной формам обучения. Постепенно укреплялась материально-техническая база филиала. Кафедра тесно сотрудничала с учеными Московского технологического института Горбатовым А.Ф. и Роговым И.А., которые читали лекции студентам и прививали навыки к научной деятельности. Учеными и преподавателями филиала совместно с московскими учеными проводились научные исследования по проблемам в области совершенствования технологии мясных продуктов, рационального использования сырья на предприятиях мясной промышленности Семипалатинского региона. Результатом научно-исследовательских работ стала усовершенствованная технология вареных колбас, представленная на утверждение в Министерство мясной и молочной промышленности Каз.ССР. С каждым годом увеличивался профессорско-преподавательский состав, в том числе с учеными степенями. На кафедре в то время работали преподавателями Рскельдиев Б. А., Сумароков А. В., Степанова Р. Г., Яковлева Л. Н., Григорьева Э. П., Аликулов Г. Э., Хакимова Р. Ш., Дюсембаев М. С., Кузетаева Н. Б., Штульбой В. И. и др.

По результатам научных исследований с 1980 по 1988 годы в МТИММП защитили кандидатские диссертации Мырзабаев М. А., Рскельдиев Б. А., Романишина В. Н., Аликулов Г. Э., Жарич С. Л., Амирханов К. Ж.

Многие молодые выпускники кафедры стали докторами и кандидатами наук, которые работают в университете Шакарима, в других вузах Казахстана, России, научных организациях и на различных предприятиях

- д.т.н., профессор Рскельдиев Б. А., д.т.н., профессор Амирханов К.Ж., д.т.н., профессор Какимов А.К., д.т.н., профессор Узаков Я.М., д.т.н., Уалиев С.Н., д.т.н., Уразбаев Ж.З., д.т.н., Мырзабаев М. А., к.т.н., доцент Туменова Г.Т., к.т.н., доцент Исаков М.Х., к.т.н., профессор Асенова Б.К., к.т.н., профессор Кажыбаева Г.Т., к.т.н., ассоциированный профессор Нургазиева А.Н., к.т.н., ассоциированный профессор Нурымхан Г.Н., к.т.н., ассоциированный профессор Касымов С.К., доктор философии PhD Игенбаев А.К., к.т.н. Гаптар С.Л., к.т.н. Исаева К.С., к.т.н. Байтуkenова Ш.Б., к.т.н. Хаймулдинова А.К. и многие другие.

В 2010 году по образовательной программе «Технология продовольственных продуктов» кафедра успешно прошла международную аккредитацию в Международном агентстве «Ассоциация инженерного образования» (AIOR).

Профессорско-преподавательский состав кафедры ежегодно участвует в конкурсе «Лучший преподаватель вуза», проводимой Министерством образования и науки РК. С 2007 года звание «Лучший преподаватель Вуза» получили 12 преподавателей. Первым лучшим преподавателем в 2007 году был Тулеуов Е.Т.

С декабря 2011 года по сентябрь 2016 года заведующей кафедрой «Технология пищевых продуктов» была назначена кандидат технических наук, профессор Асенова Б.К. За период работы на кафедре были получены лицензии на образовательную деятельность по направлению магистратуры и докторантуры «Пищевая безопасность» и по направлению бакалавриат «Технология изделий легкой промышленности».

С 2016 по 2021 г. кафедру возглавляла кандидат биологических наук, ассоциированный профессор Калибеккызы Ж., а с 2021 года заведующей кафедрой является кандидат технических наук, ассоциированный профессор Какимова Ж.Х.

Кафедра «Технологии пищевых производств и биотехнология» занимается проблемами подготовки специалистов для пищевой отрасли и биотехнологии.

На кафедре осуществляется непрерывная подготовка кадров по системе бакалавриат-магистратура-PhD-докторантура. Образовательная деятельность на кафедре осуществляется по 2 образовательным программам бакалавриата – «Технология продовольственных продуктов» и

«Биотехнология», магистров по направлениям – «Технология продовольственных продуктов», «Пищевая безопасность», «Биология», «Биотехнология», «Стандартизация и сертификация» и PhD докторантов - «Технология продовольственных продуктов» и «Пищевая безопасность».

На кафедре на высоком уровне поставлено международное сотрудничество с вузами России, ближнего и дальнего зарубежья (имени Горбатова, Московский государственный университет прикладной биотехнологии, Новосибирский аграрный университет, Южно-Уральский государственный университет г. Челябинск, Омский государственный аграрный университет, Алтайский государственный технический университет, Алтайский государственный аграрный университет, Кемеровский технологический институт, Национальный университет г. Одесса, Национальная академия наук по животноводству, Белоруссия, ведущие пищевые университеты Болгарии, Германии, Турции, Польши, Грузии, Таджикистан, Киргизстан и др.).

Более 10 лет ППС кафедры сотрудничает с д.с/х н, профессором Ребезовым М.Б. Совместно, с которым издано более 30 учебных пособий и монографий, получены патенты, опубликовано около 200 научных статей, в том числе в рецензируемых базах Web of science и Scopus. Ребезов М.Б. является зарубежным консультантом докторантов. Под его руководством защитили докторские диссертации и получили утверждение 3 докторанта (доктора философии PhD Окусханова Э.К., Жуманова Г.Т., Камбаров А.С.).

В целях профессионального роста и обмена опытом ППС кафедры участвуют в работе методических семинаров, научных конференциях, круглых столов, различных образовательных и исследовательских программах городского, республиканского и международного уровня, принимают участие в международных и республиканских конференциях, проводимых в вузах Республики Казахстан и в вузах ближнего и дальнего зарубежья.

Сотрудниками кафедры за 60 лет опубликованы, монографии, более 1000 научных статей, опубликованных в изданиях, рекомендуемых Комитетом по контролю в сфере образования и науки МОН РК, в изданиях зарубежных стран, более 100 статей в международных научных журналах, имеющих по данным базы компании Thomson Reuters и Scopus ненулевой импакт-фактор (в т.ч. опубликованных в рецензируемых журналах Q1), в сборниках международных и республиканских конференций, имеется множество инновационных патентов на изобретения.

Все ученые кафедры имеют индекс Хирша 3 и более.

На кафедре 30 лет функционирует диссертационный совет по защите докторских диссертаций по «Технологии продовольственных продуктов» и «Пищевая безопасность».

Кафедра оснащена современной материально-технической и исследовательской базой, инновационными техническими средствами обучения, что очень важно в процессе подготовки конкурентоспособных специалистов.

В Казахстане развитие пищевой промышленности имеет важное значение по обеспечению продовольственной безопасности страны, предприятия пищевой промышленности являются одними из самых крупных потребителей сельскохозяйственной продукции.

Совершенствование отечественной технологии и экономики, повышение ее конкурентоспособности путем активного использования инновационных подходов и наукоемких производств определяют пути последовательной реализации стратегии, учитывающие качественные и количественные изменения в экономике, нацеливают предприятия на высокий уровень развития.

Бахыткуль АСЕНОВА,
кандидат технических наук,
профессор

НАСТАВНИК СРЕДИ НАС

Высшее образование – это прежде всего преподаватель. Преподаватель не только дает знания, он оставляет след в душе каждого человека: ведь именно он помогает сформироваться этой душе.

Ценность высшего образования в ценности преподавателя. Самым важным явлением, самым поучительным предметом, самым живым примером для студента является сам преподаватель. Эта известная истина не теряет своей актуальности. И никакие реформы, никакие перестройки и нововведения не в силах изменить сегодня образование. Все зависит только от терпения, мудрости, опыта и мастерства преподавателя, которому надвластно насыщать образовательное пространство своими знаниями и высокими образами.

Самых высоких слов как Педагог заслуживает Скрипникова Любовь Викторовна. Ленинский стипендиат. В 1987 году окончила технологический факультет Семипалатинского технологического института мясной и молочной промышленности и по распределению Министерства образования Казахской ССР в том же году начала трудовую деятельность в этом же вузе, где и продолжает трудиться на протяжении 35 лет, являясь неизменным патриотом Университета имени Шакарима. В 1989 году поступила в очную целевую аспирантуру. В 1996 году защитила диссертацию на соискание ученой степени кандидата технических наук. В 2001 году решением Высшей аттестационной комиссии присвоено ученое звание доцента по специальности 05.26.00-Безопасность. Область научных интересов – безопасность жизнедеятельности, производственная безопасность, безопасность продуктов питания, экология.

Сегодня Скрипникова Любовь Викторовна читает лекции по дисциплинам «Теория горения и взрыва», «Производственная санитария», «Техническое регулирование промышленной безопасности», «Безопасность техники и технологии», «Инженерная экология», «Загрязнение окружающей среды», «Безопасность производств», «Охрана труда», «Экологическая безопасность РК», «Промышленная экология», «Основы управления охраной труда», ОБЖ, «Охрана труда и ТБ в технической физике», «Переработка промышленных отходов», «Техника защиты окружающей среды», осуществляет руководство производственными практиками, дипломными работами и проектами, разделами БЖД в дипломных проектах. Увлеченность своим профессиональным направлением передалась и ее студентам. Практическая направленность

занятий, использование метода эксперимента, возможность самостоятельных открытий в ходе выполнения дипломных работ и проектов делает занятия любимыми для ее выпускников. В ней привлекает студентов высокая эрудиция, доверие к окружающим, умение дать стоящий совет.

«Грамотный преподаватель, мастер своего дела», - так с благодарностью говорят ее выпускники, потому что ее занятия стали для них самыми любимыми и интересными, а воспитательные мероприятия, подготовленные Любовью Викторовной, были для ее студентов настоящей школой жизни. Личностью становишься под чутким руководством опытного наставника, внимательного, переживающего за судьбу каждого из своих студентов, четко понимающего, каким хотел бы видеть в будущем своего выпускника. Благодаря своему ежедневному кропотливому труду Любовь Викторовна и стала главным человеком в формировании личностных качеств своих выпускников, которые стали достойными гражданами своей страны, уважаемыми людьми, руководителями. В каждом выпускнике чувствуется почерк своего любимого наставника.

Конечно, Любовь Викторовна делится опытом своей работы и с молодыми преподавателями. Мы охотно посещаем ее открытые занятия и воспитательные мероприятия, спрашиваем совета. Многие из них, и мы в том числе, в трудной ситуации спрашиваем: «А как бы вы поступили, Любовь Викторовна?» Вот таким и должен быть истинный наставник.

Альфира САБИТОВА,
PhD, заведующий кафедрой
«Химическая технология и экология»

Гульмира САРСЕНБАЕВА,
старший преподаватель
кафедры «Химическая технология и экология»

ИСТОРИЯ КАФЕДРЫ «ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЕ ОБОРУДОВАНИЕ И МАШИНОСТРОЕНИЕ»

Кафедра «Технологическое оборудование и машиностроение» является выпускающей кафедрой по специальности 6В07105-Технологические машины и оборудование, 6В07106-Машиностроение и 6В11301-Организация перевозок, движения и эксплуатация транспорта.

Подготовка инженеров — механиков ведется с 1964 года. Первый выпуск был осуществлен в 1968 году. Первоначально, в 1964 году в Семипалатинском филиале Джамбульского технологического института легкой и пищевой промышленности была создана кафедра «Процессы и аппараты пищевых производств». Выпуск инженеров - механиков осуществлялся по данной кафедре. Первым заведующим этой кафедры был ст. преподаватель Шалапугин Владимир Николаевич. Данная кафедра просуществовала до 1995 года. Поскольку наборы студентов и выпуски инженеров из года в год росли, в 1972 году была создана специализированная выпускающая кафедра «Технологическое оборудование предприятий мясной и молочной промышленности». Первым заведующим кафедры ТОГММП был к. б. н., доцент Еникеев Альберт Фазылович. Затем кафедрой заведовали: доценты Туменов С.Н., Бобарева Л.Я., Еренгалиев А.Е., профессор Жайлаубаев Д.Т., профессор Туменов С.Н. и вновь доцент Еренгалиев А.Е., а с 2013 года к.т.н., доцент, член-корреспондент Международной Академии информатизации Акимов М.М., с 2019 года PhD Тохтаров Ж.Х. и с 2021 года Жумадилова Г.А. Нынешнее название «Технологическое оборудование и машиностроение» кафедра получила после объединения кафедр «Машины и аппараты пищевых производств» и «Машиностроение». В 2021 году присоединилась образовательная программа 6В11301-Организация перевозок, движения и эксплуатация транспорта.

Первоначальный на момент создания состав кафедры ТОГММП: к.б.н., доц., Почетный профессор СГУ имени Шакарима Еникеев Альберт Фазылович, к.т.н., доц. Карнаух Василий Иванович, ст. преподаватели Джолдасбаев Оркенай Жылкыбаевич, Щербаков Геннадий Зиновьевич, Жеваго Леонид Гаврилович, преподаватели Федоров Виктор Михайлович, Еренгалиев Аман Еренгалиевич.

Далее в разные годы на кафедру были приняты выпускники кафедры: Бобарева Л.Я., Туменов С.Н., Какимов А.К., Утуленов А.А., Фатьянов Е.В., Кусаинов Т.Н., Цой А.П., Белялов Р., Торба В.А., Кащенко В.Ф. Акимов М.М., Казиев З.Б., Ахметов С.А., Жакайбеков Б.М. и многие другие, в последующем защитившие кандидатские и докторские диссертации. На кафедре же «Процессы и аппараты пищевых производств» в ранние годы работали: доц., к.т.н. Мангибаев Жаксылык Салимгиреевич, заведовавший данной кафедрой в 70-десятые годы. Далее данной кафедрой ПАПП заведовали доценты Чоманов У.Ч., Шамсутдинов Ф.А., Еренгалиев А.Е., Камербаев А.Ю., заведовавшие кафедрой

ПАПП в 80-десятые годы. Кроме того на кафедре ПАПП работали доцент Смирнов М.Б., проф. Зайцев Е.Д., проф Свинцов В.Я., ст. преподаватели Сидельникова Г.И., Масленников С.Л., Тусипов Н.О., доцент Рахыжанов О.Р. и многие другие. Обе кафедры ПАПП и МАПП были объединены в одну в 1995 году непосредственно перед вхождением Семипалатинского технологического института мясной и молочной промышленности, в состав государственного университета «Семей». За годы существования кафедры было подготовлено более 4000 выпускников. Ряд выпускников на базе высоких профессиональных знаний успешно реализовали себя в научной и производственной сфере, а также в сфере малого, среднего и крупного бизнеса Казахстана, ближнего и дальнего зарубежья.

- Новиков Ф.Н. – работал в 70-80 годы министром мясной и молочной промышленности Каз ССР,

- д.т.н., профессор Фрезоргер А.Д. – президент Евразийского инновационного университета д.т.н.,

- профессор Камербаев А.Ю. – ректор Инновационного Евразийского университета,

- к.т.н. Казиев З.Б. – ген-директор свободной экономической зоны «Морской порт Актау»,

- к.т.н. Готвиг А.Н. – конструктор фирмы «БОШ» (ФРГ),

- Вальтер Герц – главный инженер фирмы «MASA» г. Андернах, ФРГ.

На кафедре защищены:

- 15 докторских диссертаций (Фрезоргер А.Д., Туменов С.Н., Камербаев А.Ю., Зайцев Е.Д., Чоманов У.Ч., Жайлаубаев Д.Т., Свинцов В.Я., Ангелюк В.П., Какимов А.К., Толысбаев Б.С., Касенов А.Л., Абильмажинов Е.Т., Уалиев С.Н., Муслимов Н.Ж., Шингисов А.У.)

- более 40 кандидатских диссертаций (Бобарева Л.Я., Кащенко В.Ф., Смирнов М.Б., Еренгалиев А.Е., Дуда А.И., Готвиг

- А.Н., Утуленов А.А., Фатьянов Е.В., Толысбаев Б.С., Цой А.П., Казиев З.Б., Ахметов С.С. Жакайбеков Б.М., Акимов М.М., Акимов Мх.М., Бегалин К.М., Щегебаев Е.А., Омаров М.С., Танбаев Ж., Дубровин П.В., Кадырбаев Е.А., Степанова О.А., Сарваниди, Кабулов Б.Б., Карденов С.А., Бекбаев К.С., Ибрагимов Н.К., Какимов М.М., Токаев С.Д., Орынбеков Д.Р., Абдилова Г.Б., Мустафаева А.К., Бекбаева Р.С., Золотов А.Д., Кудеринова Н.А., Шумаев Р.Р., Демьяненко А.И., Оспанов Б., Шаменов М.Е.)

- PhD диссертаций Жумадилова Г.А., Алимкешова А.Х., Бакиева А.Б.

Почетные работники образования РК:

- Смирнов М.Б.

- Еренгалиев А.Е.

- Какимов А.К.

- Касенов А.Л.

- Акимов М.М.

Лучшие преподаватели ВУЗа РК

- 2009-Какимов А.К.

- 2010-Кабулов Б.Б.

- 2011-Касенов А.Л.

- 2012-Какимов М.М.

- 2021- Какимов А.К.

Воины-интернационалисты:

- 1979-Акимов М.М., участвовал в начале военных действий на территории Афганистана

- 1988-Тусипов Н.О., участвовал в военных действиях на территории Афганистана.

В 2014 году был осуществлен последний выпуск специалистов и первый выпуск бакалавров. За все годы подготовки специалистов по данной образовательной программе было произведено более 50 выпусков и подготовлено более 4000 специалистов, которые работают в различных отраслях промышленности.

Амангелді ЕРЕНГАЛИЕВ,
кандидат технических наук,
доцент

ИСТОРИЯ КАФЕДРЫ «ТЕХНИЧЕСКАЯ ФИЗИКА И ТЕПЛОЭНЕРГЕТИКА»

В настоящее время на кафедре «Техническая физика и теплоэнергетика» проводится подготовка по образовательным программам: «Теплоэнергетика» (бакалавриат и магистратура), «Техническая физика» (бакалавриат, магистратура, докторантура), «Медицинская физика» (магистратура). История кафедры начинается с 1984 года, когда в Семипалатинском технологическом институте мясной и молочной промышленности была образована кафедра под названием «Холодильно-компрессорные машины и установки». Первым заведующим кафедрой стал к.т.н., доцент Холдин Н.В.

В 1996 году при образовании Семипалатинского государственного университета кафедра была преобразована в кафедру «Техника и физика низких температур и Автоматизации технологических процессов», в этот период руководил кафедрой к.т.н., доцент Асамбаев А.Ж., а с 2002 года кафедру возглавил к.т.н. Золотов А.Д.

В 2004 году в связи с введением нового классификатора специальностей и оптимизации факультетов кафедра получила новое название «Техническая физика», а руководить кафедрой стал первый заместитель генерального директора НЯЦ РК д.ф.-м.н., профессор Жотабаев Ж.Р. В 2008 году кафедру переименовали в «Техническая физика и теплоэнергетика», зав. кафедрой в то время стала д.т.н., профессор Мукушева М.К. С 2011 года и по сегодняшний день кафедрой руководит к.т.н., доцент Степанова О.А.

Кафедра активно сотрудничает с такими предприятиями как Национальный ядерный центр РК, Центр ядерной медицины и онкологии города Семей, Теплокоммунэнерго, на этих предприятиях открыты филиалы кафедры, а ведущие ученые и специалисты являются руководителями дипломных проектов, магистерских и докторских диссертаций. Также проводится совместная работа с научно-производственной фирмой

PlasmaScience» по подготовке магистрантов и докторантов.

С 2022 года открыта двудипломная образовательная программа «Техническая физика» с Томским политехническим университетом. В рамках проекта Всемирного банка развития совместно с Медицинским университетом города Семей, Центром ядерной медицины и онкологии города Семей в 2020 году была открыта образовательная программа «Медицинская физика» (магистратура).

Большое внимание кафедра уделяет научно-исследовательской работе со студентами. Результатом такой работы являются первые и призовые места студентов на Республиканских конкурсах НИРС и предметных олимпиадах. Преподаватели кафедры с 2022 года начали сотрудничество со школами города по преподаванию специального курса по вопросам развития энергетики в рамках развития партнерства «ШКОЛА-ВУЗ-ПРЕДПРИЯТИЕ».

Кафедра активно внедряет элементы дуального обучения для образова-

тельной программы «Теплоэнергетика», работая в проекте KazDUAL.

Заключены международные договора по совместной научной и образовательной деятельности.

В 2017 году открыт докторский диссертационный совет по образовательной программе «Техническая физика» под председательством генерального директора НЯЦ РК, д.ф.-м.н., профессора Батырбекова Э.Г. На диссертационном совете прошли защиты докторантов из вузов Алматы, Усть-Каменогорска и Университета Шакарима.

ППС кафедры участвуют в грантовых проектах Министерства науки и высшего образования. Опираясь на пройденный путь становления и развития кафедры ППС ставят новые планы и продолжают лучшие традиции факультета.

Аскар КАСЫМОВ,
PhD, и.о. ассоциированного
профессора
кафедры «Техническая физика и
теплоэнергетика»

«АВТОМАТТАНДЫРУ, АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖӘНЕ ҚАЛАҚҰРЫЛЫСЫ» КАФЕДРА ТАРИХЫ

«Автоматтандыру, ақпараттық технологиялар және қалақұрылысы» кафедрасы Шәкәрім университетінің жоғары білікті мамандар дайындайтын кафедралардың бірі болып табылады. Ең алғаш кафедра 1976 жылы Семей ет және сүт өнеркәсібінің технологиялық институтында «Автоматты және автоматтандырылған басқару жүйелері» атымен құрылған.

Кафедраның алғашқы меңгерушісі техника ғылымдарының докторы, профессор Фрезоргер Анатолий Давыдович тағайындалады. 1981 жылы «Технологиялық өндірістер мен процестерді автоматтандыру» мамандығы ашылып, кафедра кәсіби мәртебеге ие болады. Кейін, 1988 – 1992 жж аралығында доцент Алейников А.К., 1992 ж доцент Готви́г А.Н., кафедра меңгерушісі болды.

1996 – 2004 жж Семей мемлекеттік университеті құрылғаннан кейін кафедра «Төменгі температуралар техникасы мен физикасы және технологиялық процестерді автоматтандыру» деп аталады, ол мерзімде кафедра меңгерушісі т.ғ.к., доцент Асамбаев А.Ж. болды. 2004 жылы, мамандықтардың жаңа классификаторларын енгізуге байланысты, кафедра «Автоматтандыру және басқару» деген жаңа атқа ие болып, кафедра меңгерушісі техника ғылымдарының кандидаты, доцент Золотов Александр Дмитриевич болды.

А.Д. Золотовтың басшылығымен және тікелей қатысуымен 5B070400 «Есептеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету» (2004ж.), «Автоматтандыру және басқару» мамандықтары бойынша ЖОО үшін магистратура (2013ж.) және докторантура (2019ж.) білім беру бағдарламалары құрылды.

2021 жылы «Автоматтандыру және Есептеу техникасы» мен «Геодезия құрылысы» кафедралары бірігіп «Автоматтандыру, ақпараттық технологиялар және қалақұрылысы» болып қайта құрылды. Кафедралардың бірігуінен кейін, қазіргі уақытта кафедраны PhD докторы Қожахметова Д.О. басқаруда.

Кафедрада әр жылдары білікті мамандар қызмет атқарған, атап айтсақ: Чоманов У.Ч. - т.ғ.д., профессор, тамақ

Кафедраның алғашқы профессорлық-оқытушылар құрамы

ФЗИ директоры, Свинцов В.Я. - т.ғ.д., Астрахань университетінің профессоры, Зайцев Е.Д. – т.ғ.д., Мәскеу болат және қорытпалар институтының профессоры, Асамбаев А.Ж. – т.ғ.к., доцент, Ленинград тоңазытқыш өнеркәсібі технологиялық институтының түлегі.

Қазіргі таңда кафедрада қызмет жасап жатқан профессорлық-оқытушылық құрамның саны – 21, оның ішінде: 2 – ғылым кандидаты, 4 – доктор PhD және 15 магистр қызмет атқаруда.

Бүгінгі таңда, білім алушылардың білімін жетілдіру, тікелей өндірістік орындарда тәжірибелік жұмыстарға араластыра отырып, олардың жұмысқа дағдылануын жақсарту мақсатында өңірдегі алдыңғы қатарлы өндірістермен келісім-

шарттар жасалыны. Атап айтсақ: «Семей инжиниринг» АҚ, «IMAS» ЖШС, «Фирма Азия» ЖШС, «ГидроСтройМонтаж» ЖШС, «ЖИИ Семстройпроект» ЖШС, Семей қаласының «Ядролық медицина және онкология орталығы» және т.б.

Кафедра құрылғаннан бастап үш мыңнан аса білікті мамандар бітіріп шықты. Түлектеріміз түрлі өндірістік және коммерциялық ұйымдарда жетекші мамандар мен өндіріс басшылары лауазымдарын атқаруда. Атап айтсақ, Бопина Т.А. – КазНИИКИМП зертхана меңгерушісі, Тайгулова Қ.А. – «Сұңқар» АҚ вице-президенті, Исатаева Н. – «Сары-Арқа» АҚ бас метрологы, Шунайлова А. - антивирустық қамтамасыз етуді әзірлеу жөніндегі Ресей-Америка бірлескен кәсіпорнының инженер-бағдарламашысы, Мұстафин С. – «Казполиграф» ЖШС директоры, Мадиев Т. Б. – Шәкәрім атындағы Университеттің ақпараттық технологиялар орталығының бас маманы.

Кафедра заманауи оқу зертхана базасы мен компьютер кластарымен жабдықталған. Кафедрада ғылыми-зертханалық жұмыс және студенттің ғылыми-зертханалық жұмысы бойынша қызметтер белсенді жүргізілуде.

Қазіргі таңда кафедра, көптеген жетістіктері мен үздік бітіруші мамандарымен мақтанады. Кафедра білімі мен ғылымды бойына сіңірген мамандарды, ғалымдарды, ұшқыр ойлы инженерлерді дайындайтын үздік кафедраның бірі.

Динара КОЖАХМЕТОВА, PhD, «Автоматтандыру, ақпараттық технологиялар және қала құрылысы» кафедра меңгерушісі

ИСТОРИЯ КАФЕДРЫ «ХИМИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ И ЭКОЛОГИЯ»

Кафедра создана в 2019 году за счет объединения 2 кафедр: кафедры «Химия и химические технологии» и кафедры «Экология и защита окружающей среды».

Кафедра «Химия и химические технологии» имеет многолетнюю историю, которая впитала в себя достижения и опыт химических кафедр 3-х институтов. При создании университета в 1996 г. кафедра общей химии университета объединила в своем составе все химические кафедры технологического и зооветеринарного институтов. В 1998 г. была организована кафедра химии (всего 38 преподавателей), в состав которой вошли кафедры общей химии и специальных химических дисциплин (бывшая кафедра химии педагогического института).

В 2004 г. в связи с выделением педагогического института из состава университета произошли структурные изменения, кафедра получила наименование «Химия и экспертиза». В 2008 году кафедра опять переименована в кафедру «Химия», в 2016 года кафедра переименована в кафедру «Химия и химические технологии».

В 1996- 2013 годы бессменным заведующим кафедрой являлась д.х.н., профессор **Яшкарлова Марзия Габитхановна**. 2013-2019 годы заведовала кафедрой к.х.н., доцент **Мусабаева Бинур Хабасовна**. С декабря 2019 года по настоящее время заведующим кафедрой является PhD **Сабитова Альфира Нуржанкызы**.

В становление химических кафедр институтов большой вклад внесли педагоги: Ермеков М.А., Пауль И.И., Кайрханов К.К., Ахметжанова С.Г., Бочкарева И.В., Бояубаева Е.Р., Алжанова М.К., Дакиева М.Р., Морозова А.З., Коровина Э.К., Семібаламут Т.С., Падерина Ф.П., Гавриленко А.Г., Бояринова Л.Г., Павлова Л.Г., Потылицина З.В., Балтабаев Е.Б., Ибраимова Т.Н., Искакбаева Т.У., Иванова В.А., Корсунская Е.Е., Телегина Н.А., Микрюкова Н.П., Садыкова М.М., Барановский Б.П., Топшинов А.П., Воробьева В.И., Панин М.С., Панина Р.И., Носырева В.Ф., Яшкарлова М.Г., Утепбаева А.С., Кенжебаева К.К.

С момента создания университета

соискателями, аспирантами кафедры было защищено 2 докторские диссертации (Панин М.С., Яшкарлова М.Г.) и 14 кандидатских диссертаций.

Звание «Лучший преподаватель вуза» получили профессор Яшкарлова М.Г., доценты Мусабаева Б.Х., Кабдулкаримова К.К., Касымова Ж.С., Сабитова А.Н., Кливленко А.Н.

Доцент Касымова Ж.С. и PhD Кливленко А.Н. являются обладателями научной стипендии для талантливых молодых ученых.

Кафедра «Экология и защита окружающей среды» была создана в 2003 году. В разные годы заведующими кафедрой работали ученые: заслуженный работник высшей школы Казахстана, лауреат звания «Выдающийся ученый Мира

2007» д.б.н., профессор **Панин Михаил Семенович** к.т.н., доцент **Сарсембенова Орынжамал Жунусбековна**, д.с/х.н., доцент **Жанадилов Амангельды Юртаевич**, д.м.н., профессор **Апсаликов Казбек Негматович**, к.в.н. **Хусайынова Найля Толтаевна**, д.б.н. **Сатаева Алия Рифкатовна**, к.в.н. **Кабышева Жанар Кобегеновна**, к.х.н., доцент **Артамонова Елена Николаевна**, к.в.н. **Нуржуманова Жанат Мекешовна**.

В становление кафедры большой вклад внесли педагоги: Панин М.С., Сатаева А.Р., Жанадилов А.Ю., Сарсембенова О.Ж., Григорьева И.Я., Скрипникова Л.В., Хусайынова Н.Т., Артамонова Е.Н., Евлампиева Е.П., Поливкина Е.Н., Жумабеков С.Ж., Бейсебаев Ш.Т.

Профессора Панин М.С. и Сатаева А.Р. являются обладателями звания «Лучший преподаватель ВУЗа». Профессор М.С. Панин в 2000 году был удостоен Государственной научной стипендии для ученых и специалистов, внесших выдающийся вклад в развитие науки и техники за успешную реализацию научной проблемы «Биогеохимическая оценка естественных и техногенных ландшафтов Казахстана». Доктор биологических наук М.С. Панин создал крупную научную эколого-биогеохимическую школу. Под его руководством подготовлено и защищено 5 докторских, 32 кандидатских и 58 магистерских диссертаций по специальностям «Экология», «Биогеохимия».

К.б.н. Евлампиева Е.П. - обладатель Государственной научной стипендии для талантливых молодых ученых на 2010-2012 годы. В настоящее время - руководитель отдела по управлению научной деятельности.

В настоящее время на кафедре работает 12 человек и продолжает лучшие традиции, основанные на высоком профессионализме и преданности профессии, принципиальности и доброжелательности, на единстве обучения и воспитания.

Альфира САБИТОВА,
PhD, заведующий кафедрой
«Химическая технология и экология»

ҰСТАЗДЫҚ ЕТУ - ЕҢ ЖОҒАРЫ ДӘРЕЖЕДЕГІ МӘРТЕБЕ

*Жышқарова
Марзия
Ғабитхановна*

Жышқарова Марзия Ғабитханқызы (1947-2013 жж.) 18 наурызда Алматы қаласында дүниеге келді.

1968 жылы С.М.Киров атындағы ҚазМУ химия факультетінің «Химия - аналитикалық химия» мамандығын бітірді. Университетті аяқтағаннан кейін бұрынғы Семей зоотехникалық-малдәрігерлік институтындағы Бейорганика және аналитикалық химия кафедрасына ассистент ретінде жіберілді.

1969-1972 жылдары М.В.Ломоносов атындағы Мәскеу Мемлекеттік университетінің Химия факультетінің Бейорганикалық химия кафедрасында аспирантурада оқыды. 1973 жылы 02.00.01 – Бейорганикалық химия мамандығы бойынша кандидаттық диссертациясын сәтті қорғады. Ғылыми жетекшісі химия ғылымдарының докторы, профессор Мар-

тыненко Лариса Иванқызы болды.

Марзия Ғабитханқызы әрдайым ғылыми жұмыстармен белсенді айналысты. Кафедрада жұмыс істейтін 2 ғылым кандидатын дайындады: Абекова Р.С., педагогика ғылымдарының кандидаты 2004 жылдан бастап, Оразжанова Л.К., химия ғылымдарының кандидаты 2009 жылдан бастап.

2012 жылы Қазақстанда алғашқылардың бірі болып оған жаңа ережелер бойынша профессор ғылыми атағы берілді.

Аспирантураны бітіргеннен кейін Семей зоотехникалық-малдәрігерлік институтында жұмыс істеді және онда кафедра ассистентінен меңгеруші дәрежесіне дейін көтерілді. Доцент ғылыми атағы 1981 жылы берілді. Марзия Ғабитханқызы зооветинститутта 24 жыл жұмыс істеді, оның ішінде 19 жыл Бейорганикалық және аналитикалық химия кафедрасының, содан кейін Біріккен химия кафедрасының меңгерушісі болды.

Кафедра меңгерушісі ретінде шетелдік және отандық ғалымдармен ауқымды ғылыми байланыста болды. Профессор С.Е.Құдайбергеновпен бірге 2002, 2006, 2011 және 2012 жылдары шетелдік ғалымдардың қатысуымен бірнеше Халықаралық конференциялардың ұйымдастырушысы болды.

Жалпы алғанда, Марзия Ғабитханқызы 36 жыл бойы: атап айтқанда, 1977 жылдан бастап зооветинститутта, содан кейін университетте 1996 жылдан бастап 2013 жылға дейін тұрақты меңгеруші болып жұмыс істеді.

2003 жылы 02.00.06 - Жоғары молекулалық қосылыстар мамандығы бойынша аспирантураның ашылуына қол жеткізді. Аспирантурада кафедраның 2 түлегі - Доля Наталья және Татыханова Гүлнұр оқыды, олар профессор С.Е.Құдайбергеновтың жетекшілігімен кандидаттық диссертацияларын сәтті

қорғады.

2000 жылы кафедра базасында химиялық-экологиялық проблемалар Ғылыми-зерттеу институты құрылып, оның директоры болып тағайындалды.

2010 жылы "Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы" атағы мен грантының иегері атанды. Оның ғылыми-педагогикалық қызметтегі жетістіктері: "КСРО еңбек ардагері" медалі; "1979 жылғы социалистік жарыстың жеңімпазы" төсбелгісі; "Қазақстан Республикасының Білім беру ісінің құрметті қызметкері" атақтарымен марапатталды.

2010 жылы докторлық диссертациясын қорғады. 4 монография, 20 оқу құралы, 2 өнертапқыштық патенті және 1 рационализаторлық ұсыныстың авторы. Ол 100-ден астам ғылыми мақалалар мен тезистерді, оның ішінде рефератталған Халықаралық басылымдарда ағылшын тілінде жариялады. "Prevention of the wind and water migration of radionuclides from the topsoils of Semipalatinsk Nuclear Test Site (SNTS)" ИНТАС-Қазақстан жобасына ғылыми жетекшілік етті (2005-2007ж). 2012-2013 жылдары "Өмірлік маңызды микроэлементтердің нанобөлшектерінің тұрақтандырылған тасымалдағыштарымен туберкулезге қарсы жаңа препараттарды әзірлеу" ғылыми жобасының жетекшісі болды.

2011 жылы Потсдам университетінде профессор И.Кетцпен ғылыми тағылымдамадан өтті. Хельсинкиде өткен Macromolecular complexes (MMC) Халықаралық симпозиумына қатысты.

Марзия Ғабитханқызы әрқашан белсенді өмірлік ұстанымымен ерекшеленді.

1984 жылдан 1991 жылға дейін Кеңес Одағы Коммунистік партиясының (КОКП) мүшесі болды, 1991 жылдан бастап Қазақстан социалистік партиясының мүшесі болды.

Үш рет сайлау органдарына 1990 және 1994 жылдары ҚазКСР Жоғарғы Кеңесінің депутаттығына, 1992 жылы Семей қалалық халық депутаттары Кеңесінің депутаттығына үміткер болды.

Ол әрқашан белсенді өмір салтын ұстанды, жүзуді, шаңғы тебуді, табиғатта демалуды жақсы көрді. Жыл сайын Химиктер күні мерекесін конкурстар немесе табиғатқа шығу түрінде ұйымдастырды.

**Бинур МУСАБАЕВА,
ХИМИЯ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ
КАНДИДАТЫ, ПРОФЕССОР
Astana International University**

Оңтүстік Қазақстан облысы, Жетісай ауданы, Мақтаарал ауылындағы балалық шақтың жарқын нұры Паримбеков Заитхан Анарбекұлының жүрегін білімге деген құштарлығымен нұрландырды. Бала кезінен бастап ол бізді қоршаған әлемнің құпияларына тартылуды сезінді және мені толғандыратын барлық сұрақтарға жауап табуға тырысты. Бұл оның қызықты ғылыми сапарының бастапқы нүктесі болды.

ҒЫЛЫМ ӘЛЕМІНЕ САЯХАТ

Паримбеков Заитхан Анарбекұлының ғылымдағы алғашқы қадамдары Жамбыл политехникалық институтында жасалды, онда Ташкенттегі университетті бітіргеннен кейін физика кафедрасында ассистент болып жұмыс істеді. Содан кейін оның білімге деген ұмтылысы Ленинградтағы Иоффе атындағы физика-техникалық институтына апарды, онда ол «Физика және диэлектриктердің электрлік қасиеттері» мамандығы бойынша аспирантурадан өтті. Бұл оның көкжиегін кеңейтіп, одан әрі ғылыми жетістіктерге дайындаған қызықты зерттеулердің уақыты болды.

Уақыт өте келе З. А. Паримбеков өзінің туған жеріне оралып, Семей ет және сүт өнеркәсібі технологиялық институтының физика кафедрасында белсенді сабақ бере бастады. Оның ғылыми қызметі физика мен электротехниканың әртүрлі аспектілерін зерттеуге бағытталды. Ғылыми зерттеулердің нәтижесінде физика-математика ғылымдарының кандидаты атағын алып, жүзден астам ғылыми және әдістемелік жарияланымдардың авторы болды. Оның жұмысы Республикалық, ұлттық және халықаралық журналдарда жарияланып, ғылыми қоғамдастыққа танылды.

Оның ғылыми мансабының негізгі компоненттерінің бірі педагогикалық қызмет болды. Ол білім беру және ғалымдардың жаңа буынын тәрбиелеу әр ғалымның маңызды міндеті деп санайды. Сондықтан ол әртүрлі оқу орындарында физика кафедрасында мақтанышпен сабақ берді.

2005-2012 жылдар аралығында Семей қаласының Шәкәрім атындағы мемлекеттік университетінде «Физика және электротехника» кафедрасының меңгерушісі қызметін атқарды. Осы жылдар ішінде ол өзін білім беруді дамытуға және физика мен электротехниканы оқытудың жаңа әдістерін енгізуге арнады. Оның студенттері әрқашан оған шабыт болды және олардың жетістіктеріне мақтанышпен қарайды.

З. А. Паримбековтың ғылыми және педагогикалық қызметі назардан тыс қалмады. 2004 жылы еліміздегі білім беруді дамытуға қосқан көп жылдық үлесі үшін «Қазақстан Республикасының Білім беру ісінің құрметті қызметкері» атағы берілді. 2009 жылы ғылыми және педагогикалық салалардағы үздік жетістіктері үшін «Шәкәрімнің естелік медалі» медалімен марапатталған, сондай-ақ «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағының иегері болып табылады.

Оның ғылыми саяхаты қызықты жаңалықтарға, ғылыми жетістіктерге және ғылым мен білімнің дамуына қосқан маңызды үлестерге толы болды. Ол өзінің тәлімгерлеріне, әріптестеріне және студенттеріне осы жылдар бойы қолдау мен ынтымақтастық үшін алғысын білдіреді. Оның тәжірибесі мен білімі ғалымдардың жас буынын шабыттандырады және олардың жұмысын жалғастыруға көмектеседі деп үміттенеміз.

Темірлан УМЫРЖАН, аға оқытушы, «Техникалық физика және жылу энергетикасы» кафедрасы

«Ұстаз болу – өз уақытыңды аямау, өзгенің уақытын аялау»

Жан Жак Руссо

ҰСТАЗ ҰЛЫ ЕСІМ

М е р е й т о й л а р - ды тек адамдар ғана емес, сонымен қатар кәсіпорындар, мектептер, жоғары оқу орындары да атап өтеді. Маусым айының басында біздің қаламыздың Шәкәрім атындағы университетінің инженерлік-техникалық факультеті өзінің 60 - жылдық мерейтойын атап өтеді. Мұнда көптеген жас және тәжірибелі оқытушылар жұмыс істейді. Бірақ жарты ғасырға жуық уақыт бойы жұмыс істеген ұстаздардың бірі - Сатиева Бану Гусмановна.

1948 жылғы 7 қаңтарда Семей қаласында дүниеге келген. 1971 жылы Жамбыл жеңіл және тамақ өнеркәсібі технологиялық институтының Семейдегі филиалын «Сүт және сүт өнімдерінің технологиясы» мамандығы бойынша аяқтаған.

Институтты аяқтағаннан кейін, Мәскеу ет және сүт өнеркәсібінің технологиялық институтына екі жылдық ғылыми-зерттеу машықтануына жіберілді.

1973 жылы Мәскеу ет және сүт өнеркәсібінің технологиялық институтының күндізгі мақсатты аспирантурасына түсті. 1976 жылы кандидаттық диссертациясын қорғады.

1977 жылдан 1979 жылдар аралығында Жамбыл жеңіл және тамақ өнеркәсібі технологиялық институтының биохимия кафедрасында оқытушы болып қызмет етті.

1980 жылдан бастап сүт және сүт өнімдерінің технологиясы кафедрасының аға оқытушысы, доценті, стандарттау және сертификаттау және сүт және сүт өнімдерінің технологиясы кафедрасының меңгерушісі міндеттерін атқарды.

Семей ет және сүт өнеркәсібінің технологиялық институтында тамақ мамандықтары бойынша аймақтық диссертациялық кеңестің ашылуынан бастап, бірнеше жылдар қатарынан диссертациялық кеңес мүшесі болды.

Ғылыми жетекші ретінде 5 ғылым кандидатын дайындады.

Ғылым зерттеулерінің нәтижесінде 130-дан астам ғылыми еңбектері жарияланған және өнертабысқа 5 патент алды.

Б.Г. Сатиева «Сүт және сүт өнімдерінің технологиясы», «Консервілеу», «Стандарттау және сертификаттау (сала бойынша)», «Қоғамдық тамақтану технологиясы» мамандықтары бойынша 4 мемлекеттік стандарттардың авторы.

«ҚазКСР халық ағарту ісінің үздігі» (1992 ж.) төс белгісінің және университет дамуына қосқан ерен еңбегі үшін «Шәкәрім» медалінің (2010 ж.), бірқатар алғыс хаттар мен мақтау қағаздарының иегері.

Бірнеше рет жеке ісіне енгізілген ректордың алғыс хаттарымен марапатталған.

Білікті де білімді ұстазды шәкірттері тез таниды, өміріне үлгі тұтып, құрметтейді.

Ұлағатты ұстазға зор денсаулық, қажымас қайрат, ұзақ ғұмыр, отбасына амандық тілейміз! Шаңырағыңыз немерелердің күлкісіне толсын, бейнетіңіздің зейнеті ұзағынан болсын!

Жайнагүл КАКИМОВА, техника ғылымдарының кандидаты, қауымд. профессор

ҚАЛДЫРҒАН ІЗІ МӘҢГІЛІК...

Бүгінгі әңгімеміздің арқауы-саналы ғұмырының ең пәрменді де жігерлі, әрі ізденістерге толы шығармашыл шағын жастарға жоғарға білім мен тәрбие беруге жұмсаған Омар Теміртасұлы Теміртасов.

1967 жылдан бастап ұстаздық пен ғалымдықты қатар ұштастырып, Шәкәрім атындағы Семей мемлекеттік университетінде ұзақ жылдар қызмет атқарған О.Теміртасов қажырлы еңбегінің арқасында университет ұжымы мен шәкірттерінің құрметіне бөленіп жүрген абзал азамат еді. Жарты ғасырдай аталмыш жоғары оқу орнында ұстаздық кәсіпті жанына серік етіп, білімнің және ғылымның туын жықпай биік ұстап жүрген білікті ұстаздың өз ісіне деген жауапкершілігі, күнделікті дәрістерге дайындалудан жалықпайтын әдеті және студенттерге деген үлкендік қамақорлығы біздерге де үлгі болды. Еңбек жолында бірге қызмет жасаған әріптестері мен студенттердің назарын өзіне бірден аудара біліп, білікті басшы, шебер ұйымдастырушы, зерделі ғалым екендігін таныта білді.

Омар Теміртасұлы 1939 жылы ақпан айында Ақсу ауданы, Қызылжар ауылында дүниеге келген. 1956 жылы Павлодар қаласындағы №10 орта мектепті тәмамдап, 1956-1961 жылдары Мәскеу қаласындағы автомобильді-жол институтын бітірді. Келесі жылдары Мәскеудегі Н.Э.Бауман атындағы мемлекеттік техникалық университеттің аспирантурасына түсіп, Мәскеу қаласының атақты ғалымдары дәріс беретін жас ғалымдар мен аспиранттарға арналған екі жылдық арнайы курстың тыңдаушысы болды. 1980 жылы «Көтеріп – тасымалдау машиналары мен жабдықтары» мамандығы бойынша кандидаттық диссертация қорғап, техника ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін иеленді. Өзі айналысатын ғылымның сыры мен қырын жетік меңгерген білікті маман деп толық мақтанышпен айтатын едік. Еңбектенумен жинаған білімі мен ақыл-ойының қуаты арқасында көптеген жаңашыл инновациялық туындыларды жарыққа шығарды. Соның бір айғағы – 100-ден аса ғылыми-әдістемелік еңбектердің авторы, соның ішінде КСРО және Қазақстан Республикасының авторлық куәліктері, көптеген инновациялық патенттер және оқу құралдары. Ғылыми - зерттеу жұмыстарының нәтижесін өндіріске енгізу

үшін, О.Теміртасовтың жетекшілігімен Шәкәрім атындағы Семей мемлекеттік университетінде таспалы, роликтік тіректерінің типажы мен технологиялық регламентін жасауда үлкен жұмыстар атқарылды. Кешенді зерттеулер негізінде «Роликті төсемдері бар патенттелген конвейерлер мен элеваторларды өндіріске енгізу» тақырыбы бойынша ғылыми - зерттеу жұмысы жүргізілген болатын. Ол жоғарыда айтылған қондырғылардың жіктелуін жетілдіріп, үздіксіз тасымалдайтын машиналардың роликті тіректерінің дамуының болашағының болжамын жасады. Осындай талмай еңбек етудің арқасында республика көлемінде, бұрынғы кеңес уақытында өткізілген ғылыми конференцияларда, семинарларда оқылған баяндамалары үнемі үздіктердің қатарында болды.

Ұстаздың сапалы еңбегінің нәтижесі - шәкірттерінің терең білімі, өмірден өз орындарын таба білуі. Омар Теміртасұлы әр жылдардағы шәкірттерінің аты-жөнін толық айтып, олардың өз орындарын тауып, жеткен биіктеріне, жақсылықтарына қуанып, әркез айтып отыратын еді. Білім және ғылым нәрімен сусындаған сансыз шәкірттерінің ішінен елге танымал көптеген азаматтар да шыққан. Сол шәкірттер, бүгінгі таңдағы белгілі ғалымдар, қоғам қайраткерлері, жоғарғы оқу орындарының, ғылыми-зерттеу институттарының және кәсіпорын басшылары. Олар республиканың түкпір-түкпірінде еселі еңбек етуде. Елімізде магистратура ашылған кезде Омар Теміртасұлының жетекшілігімен «Машина жасау технологиясы және механика» кафедрасының бірінші магистранттары ғылыми жолда сәтті қадамдар жасап,

бүгінде республикамыздың түкпір-түкпірінде жемісті еңбек етуде. Көптеген магистранттардың және PhD докторанттардың ғылыми жетекшісі ретінде университет кадрларының ғылыми дәрежесінің артуына еңбек сіңірген.

Сонымен қатар, Омар Теміртасұлының өзі қызмет етіп жүрген білім ордасының жай-күйіне де жаны ауырып, қоғамдық, мемлекеттік деңгейдегі мәні зор маңызды істердің ешқайсысына да бейтарап қарамай, қайта азаматтық ұстанымын айқын танытып, ояларын еркін айтып, көпшілік назарына ұсынатын тұлға ретінде білеміз.

Омар Теміртасұлының әрбір күні үнемі ізденіске, жетістікке жетуге деген талпыныспен, бар ғұмырын іздену мен оқуға жұмсаған еңбегі өлшеусіз тұлға. Сапалы білім, озық ғылым үйретудегі жеткен жетістіктері үшін қала әкімінің бірнеше рет Құрмет грамотасымен, университет ректорының Алғыс хаттарымен, «Еңбек ардагері» және университеттің «Шәкәрім» медальдарымен марапатталған. Мақтауға, марапаттауға лайық Омар Теміртасұлы университеттегі ақсақалдар ұйымының төрағасы болған. Ұлағатты ұстаздың еңбегі өшпейді, ғылым тарихында оның еңбегі алтын әріптермен жазылған. Омар Теміртасұлы мәңгі жадымызда қалады.

**Әріптестері әрі шәкірттері
Серікбол ТУРУСБЕКОВ,
Ермек АБИЛЬМАЖИНОВ,
Самат МАНСУРОВ**

**Негізгі деректер
«Семей таңы» газетінен алынған
№9 (18352) 4 ақпан 2014 жыл**

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАУЧНЫЕ РАЗРАБОТКИ УЧЕНЫХ

В Казахстане, как и во всем мире, имеется проблема с заболеваемостью костной системы человека (включая остеопороз), и связано это с низким уровнем поступления и усвояемости минеральных веществ (в частности кальция, фосфора, магния) и витаминов (витамин Д) в организм человека. Ежедневное поступление суточной потребности минеральных веществ (в частности кальция до 1000-1200 мг/сутки) в современных условиях питания среднестатистического человека весьма затруднительно.

Для профилактики дефицита минеральных веществ, в частности кальция, на рынке существуют различные биологически-активные добавки и фармакологические препараты, такие как альгинат-кальция, ОСТЕОСИЛ ДЗ, «ЖИДКИЙ КАЛЬЦИЙ +ДЗ», Кальций (Calicum SHRI GANGA), Кальций –ДЗ Никомед и др. Для большинства населения данные препараты «не по карману» либо принимаются не регулярно. Поэтому, актуальным на сегодняшний день становится разработка новых пищевых продуктов обогащенных белковыми и минеральными веществами. Потребление в пищу продуктов питания обогащенных кальцием более безопасно, чем применение в больших дозах различных кальциевых добавок в виде таблеток, капсул, порошков, которые могут вызвать избыток кальция и привести к разрушению кости.

На мясо- и птицеперерабатывающих предприятиях при производстве мясных продуктов неостребованным для дальнейшего использования в технологии остается вторичное сырье – кость. Большинство мелких и средних предприятий просто утилизируют костное сырье, крупные предприятия направляют костное сырье на выработку клея, желатина, кормовой муки и пр. По своей пищевой ценности кость является богатым источником минеральных (в частности, кальция, фосфора, магния, железа и др.), белковых (коллаген) и жировых веществ. Наиболее характерными компонентами костной ткани являются минеральные вещества, составляющие 1/4 объема, или 1/4 массы ткани.

Исследовательская группа под руководством д.т.н., профессора Какимова А. К. на протяжении многих лет занимаются разработкой рациональной технологии переработки костного сырья и его применения в производстве мясных продуктов. Проводятся комплексные исследования по совершенствованию конструкций оборудо-

вания, процесса измельчения костного сырья, исследования пищевой ценности и безопасности мясных продуктов.

На сегодняшний день на ка-

федре «Технологическое оборудование и машиностроение» инженерно-технологического факультета Университета имени Шакарима г. Семей имеются усовершенствованные конструкции оборудований, разработанные нашими учеными современные установки для измельчения пищевого сырья. Одним из таких установок является микроизмельчитель «Супермассколойдер МКЗА – 10-15» японской фирмы «МасукоСангё КО...ЛТД». Микроизмельчитель «Супермассколойдер МКЗА – 10-15» применяется для измельчения птицы, рыбы, костей. Микроизмельчитель представляет собой коллоидную мельницу, рабочим органом, которого является шлифовальный круг, изготовленный из специальной «беспористой керамики». Переработка костного сырья на микроизмельчителе позволяет получить мясокостную пасту, полностью освобожденную от ощущения жесткости на язык. Степень измельчения определяется тонкой регулировкой зазора между рабочими

органами микроизмельчителя с шагом 0,02 мм на одну цену деления шкалы. Благодаря обработке продукта между двумя шлифкругами достигается более интенсивное измельчение, получения стабильных по размеру частиц, измельченной массы. Кроме того, обработка частиц, кости шлифкругами приводит к «закруглению» острых краев частиц, раздражающих слизистую оболочку, что приводит к улучшенному усвоению продукта.

Данная установка широко применяется при проведении научных исследований и практических занятий студентов, магистрантов и докторантов. Обучающиеся получают глубокие знания в технологиях и процессах сверхтонкого измельчения пищевого сырья, на практике набирают опыт проведения процесса измельчения. Полученные навыки, несомненно, будут востребованы на предприятиях пищевой промышленности.

В Республике Казахстан и в странах СНГ имеются единичные технологии переработки мясокостного сырья до состояния тонкоизмельченной пасты. За рубежом производство мясокостной пасты широко распространено в Японии и Китае.

Предложенная нашими учеными технология переработки мясокостного сырья позволяет получить мясокостную пасту с высокой долей минеральных веществ, в частности кальция, магния, железа, удовлетворяющих суточную потребность до 50%. Полученную мясокостную пасту рекомендуется использовать в качестве пищевой добавки при производстве комбинированных продуктов. Переработка мясокостного сырья в тонкодисперсную пасту позволяет добавлять этот про-

дукт в колбасы, в мясные полуфабрикаты, такие как пельмени, котлеты, фрикадельки и т.д., обогащая их ценными минеральными и белковыми компонентами.

Производство мясных продуктов с использованием мясокостной пасты обеспечивает повышение выхода продукции, расширяет ассортимент выпускаемой продукции, способствует улучшению экологического состояния производства и позволяет рационально использовать вторичное сырье, тем самым увеличить экономическую эффективность. Кроме этого, даст ощутимый экономический эффект с повышением рентабельности изделия рынка. При этом необходимо отметить, что одновременно решается и экологическая проблема, так как все сырье, включая малоценное, подвергается переработке. Следовательно, существенно снижается доля производственных отходов, образующихся при потреблении мяса птицы в виде тушек или мясокостных полуфабрикатов.

По результатам проведенных исследований защищены 1 докторская, 2 кандидатские, 2 PhD - докторские, 2 магистерские диссертации. В настоящий момент по данной научной тематике выполняют свои диссертации 3 докторанта и 2 магистранта. Результаты научных исследований отражены в зарубежных и отечественных рейтинговых журналах, монографиях, аналитических обзорах и патентах РК.

Жанибек ЕСИМБЕКОВ,
PhD, и.о. ассоциированного профессора кафедры «ТОИМ» Инженерно-технологического факультета «ШАКАРИМ ШАҢЫРАҒЫ»
2021 жыл №5 (129)
маусым

АНАТОЛИЙ ИВАНОВИЧ: АДАМ ЕҢБЕКПЕН ШЫҢДАЛАДЫ...

Биыл Семей қаласының Шәкәрім атындағы инженерлік-технологиялық факультетінің 60 жылдық мерейтойы.

«Білімді ұрпақ, болашақтың кепілі» десек сол ұрпақтың бойына білім нәрін сіңіретін ұстаздар қашанда құрметке лайық. Сондықтан саналы ғұмырын оқу ұстаздық жолға арнаған сала ардагерін кейіпкер етуді жөн санадық.

«Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға» - деген халық нақылы, бүгінгі сөз еткелі отырған кейіпкеріміз, қадірлі ұстазымыз Демьяненко Анатолий Ивановичке арналады. Өйткені өмірінің бар саналы ғұмырын жоғары оқу орнының студенттеріне «Автоматтандыру жән басқару» мамандығын меңгертіп, кәсіптік тұрғыдан дамытуға үлес қосып жүрген ардагер ұстаз.

Демьяненко Анатолий Иванович, 1954 жылы 26 қазанда Семей облысы Бородулиха ауданының 2-ші бесжылдығы ауылында дүниеге келген. 1969 жылы 8 жылдық мектепті бітіріп, 1969 жылдан 1972 жылға дейін № 25 Семей ауылдық кәсіптік-техникалық училищесінде оқып, орта білім алып, «автомобильдер, тракторлар мен комбайндардың электр жабдықтарын жөндеу жөніндегі слесарь» мамандығын алды.

1972 жылдан 1975 жылға дейін Қызыл ту Тынық мұхиты флотында, Владивосток қаласы (гвардиялық зымыран және торпедалық қайықтар бригадасы, Б. үлкен Улисс) азаматтық борышын атқарды.

1976 жылдан 1986 жылға дейін Семей қаласының «Лемгорводоканал» басқармасында электрлік, сорғы станцияларының шебері, аға электрлік, электр жабдықтары жөніндегі инженер, электроцехтың бастығы болып жұмыс істеді. 1977 жылдан 1981 жылға дейін УКСДИ ОТФ кешкі бөлімінде «жол-құрылыс машиналары мен жабдықтары» мамандығы бойынша оқыды.

1981 жылы Павлодар индустриалды институтының «Өнеркәсіптік кәсіпорындарды электрмен жабдықтау»

факультетінің сырттай бөліміне ауысып, 1984 жылы «Инженер-электрик» біліктілігімен «өнеркәсіптік кәсіпорындар мен қалаларды электрмен жабдықтау» мамандығы бойынша бітірді.

1986 жылдан 1987 жылға дейін Семей ет және сүт өнеркәсібі технологиялық институтының Есептеу орталығында аға инженері болып жұмыс істеді.

1987 жылдан 2004 жылға дейін Семей ет және сүт өнеркәсібі технологиялық институтының «Автоматты және автоматтандырылған басқару жүйелері» кафедрасында аға оқытушы және доцент болып жұмыс істеді.

1995 жылы 05.18.12 «Тамақ өнеркәсібінің процестері, машиналары мен аппараттары» мамандығы бойынша кандидаттық диссертация қорғап, «Техника ғылымдарының кандидаты» ғылыми дәрежесін алды.

2004 жылдан 2009 жылға дейін «НПП Водоканалавтоматика» ЖШС техникалық директоры болып жұмыс істеді.

2004 жылдан 2007 жылға дейін («НПП Водоканалавтоматика» ЖШС жұмысымен бір мезгілде Қайнар (Семей) университетінің «Информатика» кафедрасының доценті болып жұмыс істеді. 2007 жылдан 2013 жылға дейін Қайнар (Семей) университетінің Информатика кафедрасының меңгерушісі болып қызмет атқарады.

1986 жылдан бастап 89 аса ғылыми-әдістемелік жұмыс жарияланды, оның ішінде КСРО өнертабыстарына 6 авторлық куәлік, Қазақстан Республикасының өнертабысына 1 патент, Ресейдің өнертабысына 1 патент, 15 оқу-әдістемелік әзірлемелер, шаруашылық келісімшарттық ғылыми-зерттеу жұмыстары бойынша 2 есеп, 2 талдамалық шолу және Қазақстанның өртүрлі ғылыми басылымдарында 62 ғылыми жарияланым және шетелдік баспаларда жарық көрді.

«НПП Водоканалавтоматика» ЖШС-де жұмыс істеу кезеңінде параметрлерді бақылаудың автоматтандырылған ақпараттық жүйесін әзірлеуге және Семей қаласының салынып жатқан басты көріз сорғы станциясы мен тазарту құрылыстарының ауа үрлеу сорғы станциясы үшін жиілікті реттелетін электр жетегін енгізуге басшылық етті.

2007 – 2009 жылдары Семей қаласын сумен жабдықтау және су бұру АБЖ салу тұжырымдамасын әзірлеуге қатысты. 40 жылға жуық білім саласында қызмет еткен Анатолий Иванович, қазіргі таңда құрметті зейнет демалысында.

**Ербол ОСПАНОВ,
PhD, қауымдастырылған
профессор м.а.**

УСПЕШНЫЙ СТАРТ ВО ВЗРОСЛУЮ ЖИЗНЬ

Бепеева Айгерим - выпускница Инженерно-технологического факультета Государственного университета имени Шакарима города Семей. На сегодняшний день вместе с семьей проживает в США, в солнечном штате Флорида, городе Тампа.

В 2004 году, окончив среднюю школу, уже тогда знала, что хочет связать свою жизнь с пищевой промышленностью и выбор места ее обучения пал на инженерно-технологический факультет ГУ имени Шакарима – ведущего университета в северо-восточном регионе Казахстана по подготовке инженерных кадров для пищевых и перерабатывающих производств.

Закончив с отличием бакалавриат и магистратуру по специальности «Биотехнология», трудовую деятельность начала в должности преподавателя на кафедре «Стандартизация и биотехнология» под руководством заведующей кафедрой, кандидатом технических наук, Какимовой Жайнагуль Хасеновны. Благодаря поддержке, наставлениям, бесценному опыту профессорско-преподавательского состава, как Молдабаева Жанара Калибековна, Сатиева Бану Гусмановна, Мирашева Гульмира Оразбековна, Кундызбаев Джумахан Какимович передаваемые знания были посеяны зерном в умах молодого поколения и прорастая, явились толчком для даль-

нейшего роста как ученого.

Под руководством профессора, доктора технических наук Какимова Айтбека Калиевича и Жайнагуль Хасеновны участвовала в выполнении научных грантов, финансируемых МОН РК. В это время заложились научное направление, которое в последующем сформировалось в диссертацию на присуждение степени доктора PhD.

Благодаря руководителям и ректору Амирбекову Шарипбек Агабаевичу, были налажены связи по сотрудничеству с University of Reading (Великобритания) и в рамках выполнения диссертационной работы, имела возможность съездить на полугодовую стажировку

в Рэдингский университет. Результаты исследований, полученных в лаборатории Рэдингского университета, были оформлены в статью и опубликованы в журнале с высоким импакт-фактором.

Инженерно-технологический факультет имеет высокий научный потенциал и материально-техническую оснащенность, позволяющий готовить кадры не только для отечественной отрасли, но также и для зарубежных предприятий.

**Гульнара ТУЛЬКЕБАЕВА,
Докторант
ОП «8D07202-Пищевая
безопасность»**

НАШИ ВЫПУСКНИКИ

Бауржан Жамбулович Чектыбаев в 2007 году закончил с отличием Семипалатинский государственный университет им. Шакарима по специальности «Ядерные реакторы и энергетические установки». Сразу после окончания университета устроился на работу в Институт Атомной Энергии в должности инженера в отдел, где во время учебы проходил преддипломную практику. В 2009 году с отличием окончил магистратуру СГУ им. Шакарима по специальности «Теплоэнергетика». После окончания магистратуры был переведен на должность начальника группы лаборатории испытаний плазмо-физических средств диагностики, а в 2012 году переведен на должность начальника лаборатории.

В 2019 году закончил докторантуру и защитил диссертацию по специальности «Техническая физика» в ГУ имени Шакарима с присуждением степени доктора философии – PhD.

В период с 2018 года руководит отделом термоядерных исследований. За время работы участвовал в подготовке вне реакторных экспериментов по исследованию процессов, сопровождающих тяжелые аварии энергетических реакторов с плавлением активной зоны, в разработке вакуумной системы токамака КТМ, а также в проектировании и разработке конструкторской документации системы вакуумной развязки диагностического комплекса токамака КТМ. Являлся одним из участников международного проекта МНТЦ по теме «Литиевый дивертор токамака КТМ» и ответственным исполнителем научно-исследовательского договора с МАГАТЭ «Исследование образования и развития плазменного шнура токамака КТМ».

В настоящее время руководит коллективом, функционально разделенным на две лаборатории: лабораторию экспериментальной физики токамаков и лабораторию экспериментальных физических установок, занимающихся планированием, научно-техническим сопровождением работ на токамаке КТМ.

За время работы были получены следующие результаты:

- в рамках темы НТП КТМ 02.02. была разработана и внедрена комплексная система визуализации видимого диапазона токамака КТМ, а также система ИК визуализации.
- осуществлена доводка системы СППД верхнего уровня ИИС;
- осуществлен монтаж и наладка диагностического комплекса

КТМ;

- осуществлена доводка подсистем сбора данных и управления экспериментом токамака КТМ;
- осуществлен физический пуск токамака КТМ;
- получены плазменные разряды на токамаке КТМ, с параметрами соответствующими более 50% от номинальных значений.

На протяжении всего времени работы постоянно поддерживал связь с университетом и кафедрой «Техническая физика и теплоэнергетика». Принимает активное участие в осуществлении учебного процесса по специальности «Техническая физика» всех уровней обучения. Входил в состав разработчиков образовательной программы «Техническая физика» и являлся председателем ГАК.

Михаил ЕРМОЛЕНКО,
кандидат технических наук

В ПУЛЬТОВОЙ ТОКАМАКА КТМ

(Кашикбаев Е.А., Чектыбаев Б.Ж., Савкин В.И., Ольховик Д.А., Садыков А.Д.)

В ПУЛЬТОВОЙ ТОКАМАКА КТМ

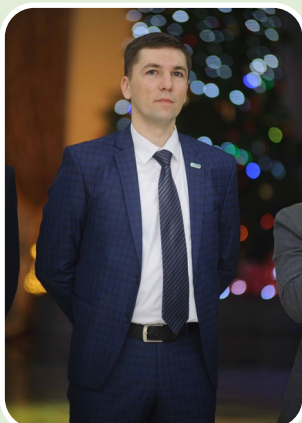
(Садыков А.Д., Чектыбаев Б.Ж., Шаповалов Г.В.)

НАШИ ТАЛАНТЛИВЫЕ ВЫПУСКНИКИ

В жизни каждого из нас особую роль играет университет, где ты получил светское высшее образование. Ведь с ним связаны первые победы и поражения, первые профессиональные шаги, первая любовь и настоящая дружба.

За свою историю Инженерно-технологический факультет выпустил тысячи специалистов, которые стали достойными людьми и добились успеха во взрослой жизни. Каждый выбрал свой жизненный путь, но для всех наш факультет стал надежной точкой опоры для достижений поставленных целей.

Главное богатство – это знания наших выпускников. Выпускники с теплотой и благодарностью вспоминают годы учебы и своих преподавателей.

САЛЬНИКОВ СЕРГЕЙ - после окончания университета работал инженером по охране труда и технике безопасности в ТОО «Голд Ленд», затем в ТОО «АЭС Шульбинская ГЭС». С августа 2013 года назначен Главным техническим руководителем по безопасности и охране труда Корпорации AES/Министерства Энергетики РК – ТОО «АЭС Шульбинская ГЭС». За такой короткий срок трудовой деятельности имеет благодарственные письма государственной инспекции по труду акимата пос. Шульбинск, Казахстанской Электроэнергетической Ассоциации "За значительный вклад в развитие электроэнергетики в Республике Казахстан", Министра Энергетики РК "За заслуги в области электроэнергетики". Является победителем конкурса International Safety Award (British Safety Council) в 2013 и 2015 г., "Республиканского Конкурса Парыз" в номинации "Лучшее безопасное предприятие" 2015 г., конкурса ROSPA SILVER AWARD (Великобритания) в 2016 г.

ДОЛЯ НАТАЛЬЯ - Инженер-разработчик компании Endress+Hauser Liquid Analysis в г. Вальдхайм (Германия). Свою трудовую деятельность в должности инженера начала в институте полимерных материалов и технологий г. Алматы. В течение нескольких лет работала в организациях, как физико-технический институт, Munaу-Ecology Company г. Алматы, Лейбниц институт исследований полимеров, г. Дрезден (Германия), Gerodur MPM Kunststoffverarbeitung GmbH & Co. KG, г. Нойштадт (Саксония). Является обладателем Исследовательского гранта для иностранных докторантов и естествоиспытателей Германской службы академических обменов (DAAD) и победителем конкурса среди молодых ученых по инициативным научным исследованиям инновационного характера и опытно-конструкторским работам «Шарықтау-2009».

КУРМАНГАЛИЕВ ЕРАСЫЛ - с первого курса принимал активное участие в различных мероприятиях университета, вступил в студенческую организацию ENACTUS, где стал основателем и координатором своего первого StartUP проекта «Tabigi». Данный проект привел команду Enactus Shakarim University к финалу на KAZAKHSTAN NATIONAL EXPO 2020. Был спикером на Enactus KAZAKHSTAN NATIONAL EXPO 2020. После всех достижений вошел в состав STAFF Enactus KAZAKHSTAN. В период учебы выполнял функции регионального менеджера Enactus KAZAKHSTAN по ВКО, Павлодарской, Карагандинской, Актюбинской, Костанайской, Кызылординской областях. Параллельно занял призовое место на IX предметной Олимпиаде среди студентов высших учебных заведений Республики Казахстан 2022. Помимо университетской жизни и учебы, работал в различных сферах. Воспользовавшись онлайн обучением, устроился на работу SMM менеджером в КГУ «Молодежный ресурсный центр города Риддера». После полугодовой интенсивной работы, перевелся специалистом в ГУ «Отдел внутренней политики города Риддера». В 2022 году - Gold member Ассоциации выпускников Enactus KAZAKHSTAN. Является обладателем гранта в вузах «Yıldız Teknik Üniversitesi» ekoloji mekanik bölümü и «İstanbul Üniversitesi» geokoloji bölümü.

Құрылтайшысы:
«Семей қаласының
Шәкәрім атындағы
университеті»
КеАҚ

Қазақстан
Республикасының
Ақпарат және
коммуникациялар
министрлігінің
Ақпарат комитеті
берген тіркеу куәлігі
№ 17310-Г
13 қазан 2018 жыл.

Бас редактор: Жансая ТӨЛЕУҒАЗЫ
Дизайнер: Серікбол МЫРЗАБЕКОВ
Фотограф: Мұратжан МҰРАТОВ

✉ semgu_2020@bk.ru
🌐 <http://shakarim.edu.kz/>
📷 @shakarim_university

Білім алушы жастарға арналған
ақпараттық-танымдық басылым
айына бір рет шығады.

Газет «Семей қаласының Шәкәрім атындағы
университеті» КеАҚ медиа орталықта
басылып шығарылды.
Таралымы 500 дана

Редакцияның мекен-жайы:
Семей қаласы, Глинка көшесі, 20 а